

Piteå kommun

**ÄLVSBYNS
KOMMUN**

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst

Piteå och Älvsbyns kommun

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast reviderad	Beslutsinstans
Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst Piteå och Älvsbyns kommun	Program	2023-06-19 Älvsbyn 2023-06-26 § 200 Piteå	Kommunfullmäktige i Piteå och Älvsbyn
Dokumentansvarig/processägare	Version	Diarienummer	Giltig till
Kommunledningsförvaltningen och Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn	1	0311/23-189 Älvsbyn 23GRN27 Piteå	2027-06-30
Dokumentinformation	Handlingsprogrammet avser Piteå och Älvsbyns kommuner.		
Dokumentet gäller för	Piteå kommun och Älvsbyns kommun		

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
2	Beskrivning av kommunerna.....	6
2.1	Piteå kommun.....	6
2.2	Älvsbyns kommun.....	7
2.3	Förväntad samhällsutveckling och demografi.....	8
3	Styrning av skydd mot olyckor.....	10
4	Risker.....	11
4.1	Övergripande.....	11
4.2	Brand i byggnad	14
4.2.1	Brand i bostad.....	14
4.2.2	Brand i vårdmiljö.....	14
4.2.3	Brand i skola eller förskola.....	14
4.2.4	Brand i övriga allmänna verksamheter (utom skola, förskola och vård).....	15
4.2.5	Brand i byggnad med kulturhistoriskt värde	15
4.2.6	Brand i industri.....	15
4.3	Brand utomhus	16
4.3.1	Brand i fordon eller fartyg.....	16
4.3.2	Brand i skog eller mark	16
4.3.3	Brand i avfall eller återvinning utomhus	17
4.4	Trafikolycka	17
4.4.1	Trafikolycka, personbil.....	17
4.4.2	Trafikolycka, tunga fordon – lastbil	18
4.4.3	Trafikolycka, tunga fordon – buss.....	18
4.4.4	Trafikolycka, spårtrafikolycka	18
4.5	Olycka med farliga ämnen.....	19
4.5.1	Begränsat läckage av drivmedel eller olja.....	19
4.5.2	Annat utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen	19
4.6	Naturolycka	20
4.6.1	Stormskador.....	20
4.6.2	Översvämning av vattendrag.....	20
4.6.3	Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem	21
4.6.4	Ras eller skred	21
4.7	Drunkning.....	22

4.8	Lokala olyckstyper	22
4.8.1	Djurlivräddning	22
4.8.2	Nödställd person	22
4.8.3	Pågående Dödligt Våld, PDV	23
4.8.4	Flygolyckor	23
4.8.5	Fartygsolyckor	23
4.8.6	Skärgård	23
5	Värdering	24
6	Mål	25
6.1	Nationella mål	25
6.2	Nationell strategi för stärkt brandskydd	25
6.2.1	Vision	25
6.2.2	Mål	25
6.2.3	Prioriterade områden	25
6.3	Kommunernas mål	26
6.3.1	Vision och målsättningar Piteå kommun	26
6.3.2	Vision och målsättningar Älvsbyns kommun	27
7	Förebyggande – förmåga och verksamhet	29
7.1	Tillsyn	29
7.2	Stöd till den enskilde	29
7.3	Rengöring och brandskyddskontroll	30
7.4	Övriga förebyggande åtgärder	30
7.4.1	Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor	30
7.4.2	Remisshantering	31
7.4.3	Eldningsförbud	31
7.4.4	Brandredskapsservice	31
8	Räddningstjänst – förmåga och verksamhet	32
8.1	Övergripande	32
8.1.1	Tillgång till resurser i samverkan med andra kommuner	33
8.1.2	Alarmering av räddningsorganet	33
8.1.3	Brandvattenförsörjning	34
8.1.4	Responstider	35
8.1.5	Samverkan med andra aktörer	37
8.1.6	Varning och information till allmänheten	37
8.2	Per olyckstyp	40

8.2.1	Brand i byggnad	40
8.2.2	Brand utomhus	43
8.2.3	Trafikolycka	44
8.2.4	Olycka med farliga ämnen.....	45
8.2.5	Naturolycka	46
8.2.6	Drunkning.....	47
8.2.7	Lokala olyckstyper	47
8.3	Ledning i räddningstjänsten	49
8.3.1	Övergripande ledning.....	51
8.3.2	Förstärkning av ledning.....	53
	Skadeområdesnära ledningsarbete.....	54
8.4	Samtidiga och omfattande räddningsinsatser	55
8.5	Räddningstjänst under höjd beredskap.....	56
9	Uppföljning, utvärdering och lärande.....	58
9.1	Uppföljning och utvärdering av verksamheten	58
9.2	Olycksundersökning och lärande	58
	Bilaga A: Dokumentförteckning	59
	Avtal.....	59
	Referensdokument.....	59
	Bilaga B: Beskrivning av samråd.....	60
	Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten.....	61

I Inledning

Detta dokument utgör handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt 3 kap. 3 § och räddningstjänst enligt 3 kap. 8 § enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) för Piteå och Älvsbyns kommun.

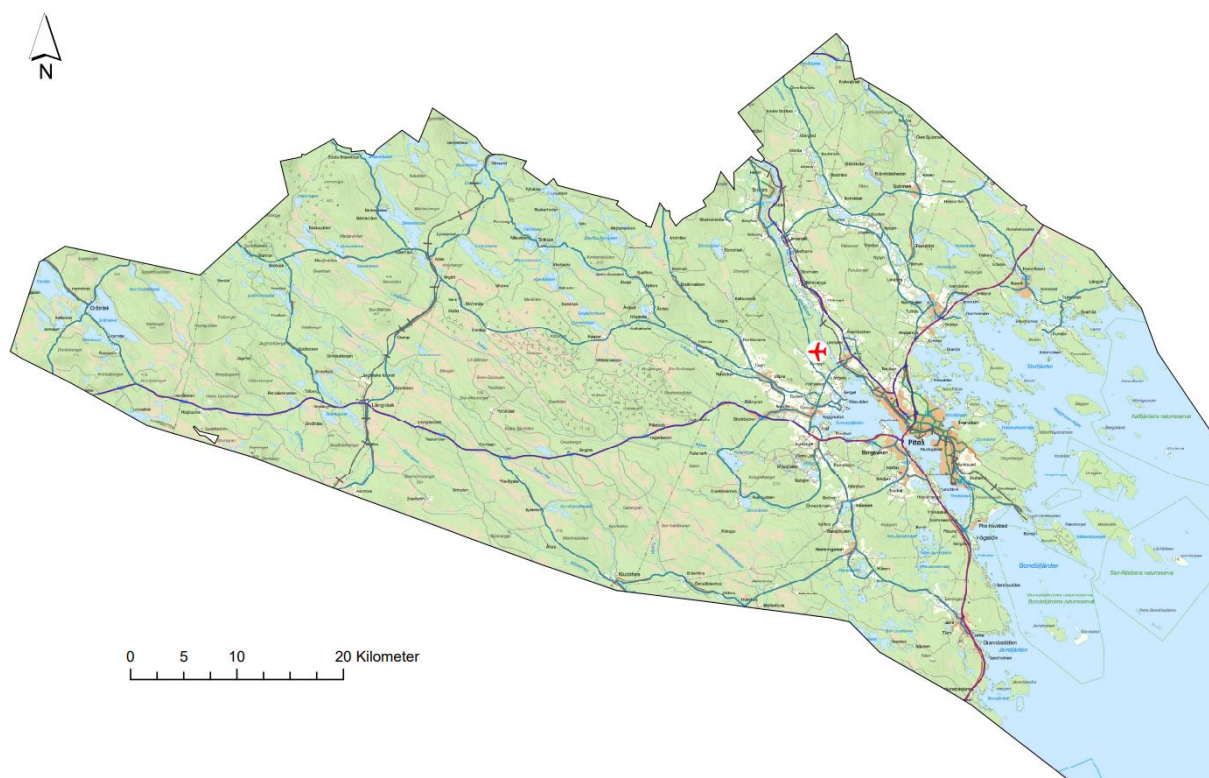
För kartmaterial har bakgrundskartor från Lantmäteriet använts inom ramen för geodatasamverkan.

2 Beskrivning av kommunerna

2.1 Piteå kommun

Piteå kommun är en kustkommun ca. 14 mil söder om polcirkeln, se figur 1 för karta över kommunen. Kommunen sträcker sig inåt landet ca. 10 mil och upptar en totala yta på 3086 km². Inom kommunen finns skärgård, kustlandskap, flertalet sjöar i varierande storlek och mycket skogsmark. Genom kommunen sträcker sig även Piteälven, en delvis vild och forsande och delvis lugnt rinnande älv. Älven sträcker sig från Arjeplogs fjällvärld ner genom Arjeplog, Arvidsjaur, Älvsbyn och Piteå kommun innan den mynnar ut i Bottenviken.

Figur 1. Karta över Piteå Kommun.

Inom kommunens gränser finns över 40 byar av olika storlek varav 12 klassas som tätorter. Folkmängden i kommunen uppgår till ca. 42 400 varav omkring 24 000 är bosatta i centralorten. Tätorter med fler än 1000 invånare är Bergsviken, Hortlax, Norrfjärden, Rognäs och Rosvik. Övriga tätorter är Blåsmark, Böle, Hemmingsmark, Jävre, Lillpite, Svensbyn och Sjulsmark. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) klassas Piteå som "C6. Mindre stad/tätort"¹

Piteå är en stark handels- och konferensstad som speciellt sommartid lockar väldigt många besökare vilket under perioder medför att befolkningen kan dubblas. Stora Nolia, Pite Summer Games, Piteå Dansar och Ler och Pite Havsbud är några exempel på evenemang och anläggningar som lockar många besökare. Piteå har även ett flertal större industrier varav flertalet klassade som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ i LSO.

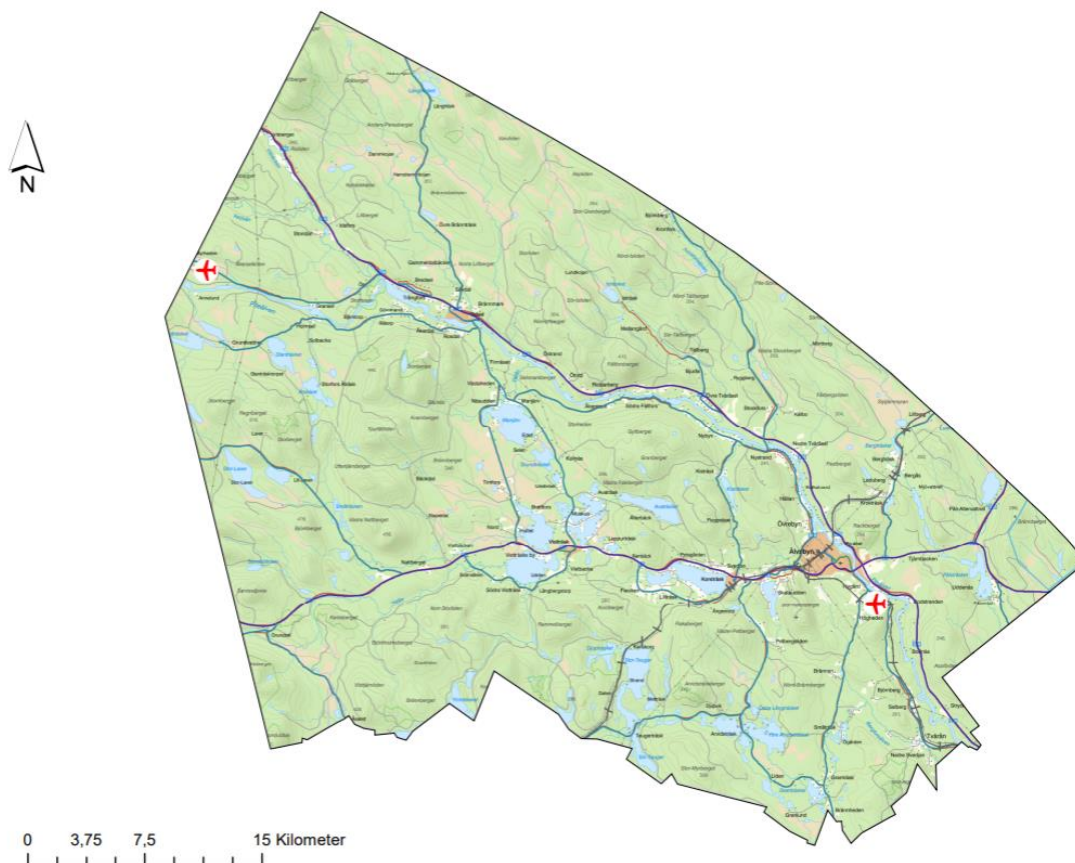
¹ <https://www.scb.se/>, Statistiska tätorter 2022; befolkning och landareal per tätort och kommun

Kommunen har tre vägar som är nationellt och internationellt viktiga, väg 373, väg 374 och E4. Utöver dessa finns även ett par viktiga transportleder som nyttjas av pendlare, turism och näringslivet i stort. Via E4 når man Luleå och Skellefteå inom en knapp timmes bilresa och vid 374 når man Älvsbyn på likvärdig tid. Stambanan med både person- och godstrafik passerar genom kommunens inre delar, Piteåbanan med godstrafik passerar genom centralorten och sträcker sig till Älvsbyn. Kommunägda Piteå Port & Hub är en djuphamn som är Bottenvikens ledande skogsprodukthamn. Inom kommunen finns ett mindre flygfält i Långnäs, närmaste större flygplatser är Luleå Airport och Skellefteå Airport.

2.2 Älvsbyns kommun

Älvsbyns kommun är en inlandskommun ca. 10 mil söder om polcirkeln med ca. 5 mil från centralorten till kusten, se figur 2 för karta över kommunen. Kommunen upptar en yta på 1713 km² och är därmed den minsta kommunen i Norrbotten sett till yta. Landskapet inom kommunen är starkt kuperat med berg och kraftigt nedskurna dalstråk. Inom kommunen finns även mycket skogsmark och genom kommunen sträcker sig även Piteälven.

Figur 2. Karta över Älvsbyns kommun.

Inom kommunens gränser finns tre tätorter, Korsträsk, Vidsel och Visträsk. Folkmängden i kommunen uppgår till ca. 8 000 varav omkring 5 000 är bosatta i centralorten. Enligt SCB klassas Älvsbyn som ”B5. Lågpendlingskommun nära större stad”.²

Älvsbyn har flertalet egenföretagare och mindre industrier men är även huvudort för två större industrier, Polarbröd och Älvsbyhus. I Vidsel ligger delvis Försvarsmaktens område Robotförsöksplats Norrland (RFN).

Kommunen har två viktiga transportleder, väg 94 och väg 374. Via vägnätet når man inom en timmes bilresa Piteå, Boden, Luleå och Arvidsjaurs centralorter. Både Stambanan och Piteåbanan passerar genom centralorten. Inom kommunen finns en flygplats och ett flygfält som påverkar kommunen. Flygplatsen ligger delvis i Vidsel och delvis ligger inom Arvidsjaurs kommun, området tillhör Försvarsmakten och är inom RFNs område. I närheten av centrala Älvsbyn finns även Höghedens flygfält. Större kommersiella flygplatser i närområdet är Luleå Airport och Arvidsjaur Flygplats.

2.3 Förväntad samhällsutveckling och demografi

Det sker stora satsningar inom industrin i norra Sverige där flera större aktörer jobbar mot en grönare framtid. I Piteå har stora vindkraftsparker byggts, och byggs fortfarande, för att generera grön el. I Skellefteå har Northvolt byggt en fabrik för tillverkning av batterier till främst elbilar. I Boden planerar H2Green Steel att tillverka fossilfritt stål med hjälp av vätgas. SSAB i Luleå planerar också tillverkning av fossilfritt stål med hjälp av vätgas. Allt detta bedöms komma att påverka Piteå och Älvsbyn men hur detta kommer påverka kommunerna är dock svårt att bedöma.

Statistik från SCB visar på en åldrande befolkning i både Piteå och Älvsbyns kommun. Medelåldern i Piteå är 43,8 och i Älvsbyn 45,3, dvs. högre än Riket på 41,6. Både Piteå och Älvsbyn har som mål att öka befolkningen, Piteå siktar på att till 2030 vara 46 000 och till 2050 att vara 50 000.

Alla satsningar i närområdet kräver en ökad inflyttning för att kunna bemanna de verksamheter som planeras men om detta kommer ske genom att personer från andra delar av Sverige flyttar hit eller om det kommer skapa flyttströmmar mellan kommunerna här i norr är oklart. Indikationer är att rekrytering till dessa industrier även sker från andra länder då det är svårt att hitta personal lokalt. Ett möjligt scenario är att den inflyttning som krävs för dessa industrier även medför en befolkningsökning i Piteå och Älvsbyn. Ett annat scenario är det motsatta där närliggande kommuner ökar sin befolkning på bekostnad av Piteå och Älvsbyn.

De stora industrisatsningarna kommer troligtvis även skapa flera mindre industrisatsningar inom Norr- och Västerbotten. Detta i kombination med en befolkningsökning inom Piteå och Älvsbyn samt närområdet innebär troligtvis en högre belastning av vägnätet både av personbilar, tung trafik samt farligt gods.

Norrbottniabanan efter Norrlandskusten planeras passera genom Piteå centralort för att sedan fortsätta vidare norrut i anslutning till E4 mot Luleå.³ Banan kommer öka gods- och persontrafiken efter järnväg avsevärt inom Piteå kommun och möjligtvis minska tågtrafiken i Älvsbyns kommun. Med en ökad trafik ökar även sannolikheten för en händelse kopplad till tågtrafik. Hur banan kommer påverka befolkningsutvecklingen för Piteå och Älvsbyn är dock svårt att bedöma, troligtvis är inverkan av

² <https://www.scb.se/>, Statistiska tätorter 2022; befolkning och landareal per tätort och kommun

³ [Norrbotniabanan - www.trafikverket.se](http://Norrbotniabanan- www.trafikverket.se)

kommande industrietableringar i gränskommunerna större på befolkningsutvecklingen än den inverkan Norrbottniabanan kommer få.

I Älvsbyn planerar Boliden att starta upp den nedlagda gruvverksamheten i Laver. Boliden har ansökt om tillstånd men fått avslag då det ansågs saknas delar i ansökan. Det finns planer på en ny ansökan men vad utfallet vid en ny ansökan blir är oklart. Hur en uppstart av gruvan kommer påverka Älvsbyn är oklart men ett troligt utfall bör vara en ökad befolkningsutveckling. Det kommer även påverka samhället ur risksynpunkt då det mest troligt genererar fler tunga transporter och transport av farligt gods inom kommunen.

3 Styrning av skydd mot olyckor

Piteå och Älvsbyns kommun har en gemensam räddningsnämnd för Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn; Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn. Nämnden består av fyra ledamöter och fyra ersättare, två ledamöter och två ersättare från vardera kommun. Piteå är värdkommun och Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn ingår i Piteå kommuns organisation som egen förvaltning. Samtlig personal inom Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn är anställda av Piteå kommun.

Kommunfullmäktige i Piteå har antagit handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst 2023-06-26. Kommunfullmäktige i Älvsbyn har antagit handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst 2023-06-19. Det antagna handlingsprogrammet ersätter tidigare handlingsprogram antaget 2020-11-30.

Kommunernas ansvar enligt LSO åligger som utgångspunkt Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn. I Piteå kommun ligger ansvaret för att förebygga trafikolyckor, drunkningar och utsläpp av farliga ämnen dock hos Samhällsbyggnadsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden samt Miljö- och tillsynsnämnden. I Älvsbyns kommun ligger ansvaret för att förebygga trafikolyckor, drunkningar och utsläpp av farliga ämnen hos Miljö- och byggnämnden samt det kommunägda bolaget Älvsbyns Energi AB. Ansvar för brandvattenförsörjning genom fungerande brandpostnät på strategiska platser åligger i Piteå kommun det kommunägda bolaget Pireva, samt delvis Fastighets- och Servicenämnden. I Älvsbyn är det Älvsbyns Energi AB som ansvarar för brandpostnätet. Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn har samordningsansvaret för kommunernas skydd mot olyckor enligt LSO.

4 Risker

För att beskriva riskerna i kommunerna utifrån de olika olyckstyperna har en jämförelse gjorts med nationell statistik från Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) statistik- och analysverktyg IDA. Där har jämförelseområden granskats med Piteå samt Älvsbyns kommun som grund. Jämförelsen har utgått från åren 2018–2021, anledningen till att det inte baserats på ett längre tidsperspektiv är att räddningstjänstens inrapporteringssystem ändrades 2018 och att det då uppstod omfattande förändringar gällande benämningar, definitioner och indata i statistiken. De områden som jämförts är:

- Hela Sverige
- Norrbotten
- Örnsköldsviks kommun (Piteå kommun)
- C6. Mindre stad/tätort (Piteå kommun)
- Vindelns kommun (Älvsbyns kommun)
- B5. Lågpendlingskommun nära större stad (Älvsbyns kommun)

Syftet är att få ett nationellt och regionalt perspektiv och även en jämförelse med områden med likvärdiga förutsättningar inom demografi, geografi och näringsliv. Olika jämförelser har gjorts beroende på olyckstyp och den information som beskrivs i MSB:s ”Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats, Nationellt underlag som stöd och fördjupning till arbetet med kommunens handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor”. När olika områdets frekvens av larm har analyserats har de baserats på antal insatser per 1000 invånare.

4.1 Övergripande

Riskbilden inom Piteå kommuns geografiska ansvarsområde är komplex och förändras ständigt. I kommunen finns skog, sjöar och vattendrag, stora trafikleder, viss höghusbebyggelse men även stora industrier och publika anläggningar med flertalet större evenemang årligen. Det finns också stadsbebyggelse och flera tätorter vilka innebär en differentierad och komplex riskbild. Andelen äldre invånare i kommunen är relativt hög. Äldre är också en grupp som är högt representerade bland de som skadas eller avlider till följd av bränder nationellt.

Riskbilden inom Älvsbyns kommuns geografiska ansvarsområde är komplex och förändras ständigt. I kommunen finns skog, sjöar och vattendrag, stora trafikleder samt ett antal stora industrier. Det finns mindre stadsbebyggelse och ett antal tätorter vilka innebär en differentierad och delvis komplex riskbild. Andelen äldre invånare i kommunen är relativt hög. Äldre är också en grupp som är högt representerade bland de som skadas eller avlider till följd av bränder nationellt.

Både Piteå och Älvsbyns kommun strävar mot en befolkningsökning de närmaste åren och har gjort det under en längre tid. De stora industrisatsningarna som sker i närområdet kan ha positiv inverkan på denna strävan. En befolkningsökning skulle troligtvis även innebära en ökning av samtliga olyckstyper. De indikationer som finns på att befolkningen inom kommunerna ökar i ålder skulle också kunna leda till fler dödsfall kopplat till brand i byggnad, detta då det samtidigt är fler äldre som bor hemma längre.

Under perioden 2018 t.o.m. 2021 så har det genomförts omkring 480–580 insatser per år i Piteå kommun och omkring 90–110 insatser per år i Älvsbyns kommun enligt MSB:s statistik- och analysverktyg IDA, se tabell 1 för sammanställning. Av dessa insatser utgör omkring 200–250 (Piteå) samt 20–30 (Älvsbyn) automatlarm utan brandtillbud, vilka numera inte betraktas som en

räddningsinsats enligt LSO. Den vanligaste förekommande typen av räddningsinsats i både Piteå och Älvsbyns kommun är trafikolycka följt av brand eller brandtillbud i byggnad och brand eller brandtillbud i annat än byggnad. Flertalet räddningsinsatser genomfördes på eftermiddagar och kvällar, framför allt avseende bränder och trafikolyckor. Några skäl till att denna trend skulle förändras framöver har inte identifierats.

Vid jämförelse med riksgenomsnittet per 1000 invånare under perioden 2018 t.o.m. 2021 så har både Piteå och Älvsbyns kommun en högre andel brand i byggnad, trafikolycka och drunkning än Sverige i stort. Älvsbyns kommun ligger även över riksgenomsnittet när det kommer till bränder i skog och mark. För övriga insatser ligger kommunerna lägre eller likt riksgenomsnittet.

Tabell 1. Antal larm utifrån händelsetyper i IDA under perioden 2018-2021 för Piteå och Älvsbyns kommun.

Händelse	Antal insatser totalt Piteå	Per 1000 inv./år Piteå	Antal insatser totalt Älvsbyn	Per 1000 inv./år Älvsbyn	Per 1000 inv./år Riket
Brand eller brandtillbud i byggnad	221	1,31	54	1,68	1,06
Brand eller brandtillbud i fordon eller fartyg utomhus	88	0,52	18	0,56	0,49
Brand eller brandtillbud i skog och mark	70	0,41	31	0,96	0,56
Brand eller brandtillbud i avfall eller återvinning utomhus	16	0,10	2	0,06	0,22
Brand eller brandtillbud i annat	35	0,21	11	0,34	0,25
Trafikolycka	403	2,39	75	2,33	1,82
Begränsat läckage av drivmedel eller olja	24	0,14	8	0,28	0,27
Annat utsläpp eller fara för utsläpp av farligt ämne	14	0,08	1	0,03	0,06
Drunkning eller drunkningstillbud	21	0,12	3	0,09	0,07
Själv mord eller självmordsförsök	11	0,06	1	0,03	0,19
Hiss, risk för personskada	7	0,04	-	-	0,04
Fastklämd person	6	0,03	-	-	0,03
Annan nödställd person	13	0,08	-	-	0,09
Stormskada	1	0,01	-	-	0,06
Ras, skred eller slamström	2	0,01	-	-	0,00
Annan naturolycka	2	0,01	-	-	0,01
Ras i byggnad eller annan konstruktion	1	0,01	-	-	0,01
Läckage från vattenledning	3	0,02	1	0,03	0,06
Annan vattenskada	6	0,04	-	-	0,05
Nödställt djur	15	0,09	1	0,03	0,05
Annan olycka eller tillbud	35	0,21	2	0,06	0,22
Automatlarm utan brandtillbud	931	5,51	104	3,23	3,42
Annan händelse utan risk för skada	88	0,52	48	1,49	0,80
Akut sjukvårdslarm	69	0,41	29	0,90	1,28
Annan hjälp till ambulans	47	0,28	19	0,59	0,26
Hjälp till polis	1	0,01	-	-	0,03
Övrigt annat uppdrag	44	0,26	13	0,40	0,80

Piteå kommuns geografi utgör en variation mellan stad, landsbygd, kust och skog. Älvsbyns kommun består till stor del av skog i kuperad terräng med berg och dalstråk. Stora skogsområden finns i båda kommunerna och utgör därmed en risk för större skogsbränder. Risken förväntas öka i samband med klimatförändringar. Klimatförändringarna kan också orsaka mer extremväder, som kraftig nederbörd och torka under sommarhalvåret och snöoväder och kyla på vintern, vilket ökar riskbilden i kommunerna. För Piteå kommun finns en klimatanpassningsplan framtagen och arbete med klimatanpassning pågår kontinuerligt, i detta arbete medverkar Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn.

Inom både Piteå och Älvsbyns kommun finns skyddsvärda naturområden, både i form av Natura 2000 och naturreservat.

Genom kommunerna passerar ett antal större vägar så som E4, 373, 374 och 94. Många av trafikolyckorna som inträffar i kommunerna sker på någon av dessa vägar. De pågående satsningarna inom industrin i närområdet skulle kunna medföra en ökad pendling med personbil samt ökad mängd tung trafik med bl.a. farligt gods. Möjlighet till en befolkningsökning inom kommunerna finns även med anledning av detta och alla dessa faktorer skulle troligtvis även öka antalet trafikolyckor.

Större samlingslokaler finns främst inom centrala Piteå, det finns även några i Älvsbyn samt i vissa tätorter. Större evenemang så som Piteå Summer Games, Stora Nolia, Pite Dansar och ler och diverse arrangemang på Pite Havsbad medför under perioder en stor befolkningsökning i Piteå med påverkan på riskbilden ur både trafik- och ur brandspekt. Storforsen i Älvsbyns kommun är ett stort turistmål under sommarhalvåret där det även hålls större musikalarrangemang. Kulturhistoriska byggnader finns också i kommunerna, vanligtvis i form av kyrkor men även andra historiska byggnader som är klassade som byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen.

I Piteå och Älvsbyn finns ett flertal större industriverksamheter inom framför allt träindustrin. I Piteå finns även ett flertal större kemiska industrier och i Älvsbyn en stor livsmedelsverksamhet. Den samhällsutveckling och industrietablering som sker i närområdet kommande år kommer troligtvis även kunna påverka industriutveckling inom Piteå och Älvsbyns kommun vilket kan öka riskbilden ytterligare. I Piteå kommun finns flera farliga verksamheter varav en anläggning är klassad som Seveso högre kravnivå. De mest allvarliga riskerna kopplat mot farliga verksamheter och Seveso anläggningar bedöms vara omfattande bränder och okontrollerade utsläpp av farliga ämnen som kan orsaka allvarliga skador på människor och miljö.⁴

Några av de mest framträdande förhållanden som identifierats och som skulle kunna leda till stora eller komplexa olyckor är:

- Antalet olyckor och andra händelser till följd av extremväder ökar. Det kan gälla torka och värmeböljor, skogsbränder, snökanoner, stormar, översvämningar, skyfall och liknande.
- Olyckor med utsläpp av farliga ämnen och bränder i anslutning till anläggningar med farliga verksamheter.
- Industrier som klassas som farlig verksamhet och omfattande mängder av transporter av farligt gods i eller i närheten av tätbebyggda områden.
- Bränder i stora eller komplexa byggnader som allmänna verksamheter, skolor, industrier, kulturhistoriska byggnader eller vårdboenden.

Beskrivningarna och analyser i avsnitt 4.2 t.o.m. avsnitt 5 nedan är sammanfattningar hämtade från MSB:s "Beskrivningar av olyckor som kan leda till räddningsinsats". Statistik för Piteå och Älvsbyns kommun har hämtats från IDA för att kunna jämföra och bedöma riskbilden för Piteå och Älvsbyns kommun mot riket.

⁴ [Farlig verksamhet och Seveso - Krisberedskap \(pitea.se\)](https://www.krisberedskap.se/ida)

4.2 Brand i byggnad

Trenden för brand i byggnad är relativt konstant i riket men i relation till befolkningsökningen är den avtagande. Brand i byggnad delas här upp i undergrupperna brand i bostad, brand i vårdmiljö, brand i skola eller förskola, brand i övriga allmänna verksamheter, brand i industri, brand i byggnad med kulturhistoriskt värde, och brand i övriga verksamheter.

4.2.1 Brand i bostad

Cirka 60% av alla bränder i byggnad i landet är bostadsbränder och räddningstjänsterna i Sverige larmas till ca. 6000 brand i bostad varje år. De flesta händelser med brandtillbud i bostad inträffar hos följande grupper; ung ålder, ensamstående med barn, arbetslösa, utlandsfödda och låg utbildningsnivå. Nationellt inträffar bostadsbränderna oftast i villor eller flerbostadshus. Det vanligaste startutrymmet är kök (40%) följt av vardagsrum (7%) och skorsten (6%), där den vanligaste värmekällan varit spis (25%).

Nationellt finns ett antal riskfaktorer som visar på en ökad risk att omkomma vid brand i byggnad. Riskfaktorerna är nedsatt rörelse- och kognitiv förmåga, missbruksproblem och rökning. Det omkommer fler män än kvinnor i bostadsbränder. Mer än hälften av de omkomna i åldersgruppen 20 – 64 år hade konsumerat alkohol i samband med olyckstillfället. Flest omkomna vid bostadsbränder finns i åldersgruppen 45 – 64 år, därefter 65 – 79 år men även personer i åldersgruppen 80 eller äldre är kraftigt överrepresenterade i dödsbränder.

I Piteå och Älvsbyn kan man se att startutrymmet till största del är i kök. Även eldstadsrelaterade bränder är rätt vanligt förekommande. Erfarenhetsmässigt går det se en ökning av antalet eldstadsrelaterade bränder i samband med kraftig kyla. Orsaken till detta bedöms vara för intensivt eldande.

4.2.2 Brand i vårdmiljö

Nationellt har bränder i sjukhus och hälsocentraler varit mest frekventa av de bränder som skett i vårdmiljöer. De vanligaste brandsakerna har varit oavsiktlig följd av mänsklig handling och fel i utrustning. Köket har varit det vanligaste utrymmet där bränder startar. I den kategorin räknas även psykisk öppen- och slutenvård, kriminalvård, äldreboenden och gruppboenden. Vid de flesta fall av brand i vårdmiljö har inga personskador skett men det finns en överhängande risk för störning av samhällsviktig verksamhet vid denna typ av brand.

Den lokala statistiken för Piteå och Älvsbyns kommuner inom brand i vårdmiljö är väldigt begränsad och det går därför inte dra några långtgående slutsatser.

Inom Piteå kommun finns det ett sjukhus och ett antal hälsocentraler på några olika orter. I Piteå finns även en länsgemensam psykiatrisk kriminalvård. Ett stort antal äldreboenden finns även i kommunen och ännu fler gruppboenden med olika typer av inriktning. I Älvsbyn finns ett äldreboende och ett antal gruppboende med olika inriktning. Det byggnadstekniska och organisatoriska brandskyddet i denna typ av verksamheter är betydligt högre än vanliga boenden vilket gör att konsekvenserna av en brand ofta kan begränsas.

4.2.3 Brand i skola eller förskola

Nationellt har bränder i skola eller förskola ofta varit avsiktliga. På skolor har bränderna ofta börjat dagtid på en toalett eller i korridoren och på förskolor i köket eller utanför byggnaden. Nationellt så varierar antalet bränder under året, veckan och dygnet. Bränder i skolor är färre till antalet under sommarmånaderna, helger och nätter. Ibland kan en skola drabbas av flera återkommande bränder.

Ofta upptäcks dessa bränder fort och kan släckas, men de skapar en oro och störning i verksamheten. Större bränder leder i stället till omfattande och långvariga störningar i verksamheten.

Antalet bränder i skola och förskola inom Piteå och Älvsbyns kommun är väldigt låga för perioden 2018-2021 och det begränsade antal bränder gör en jämförelse med andra områden osäker. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att årligen informerar elever i årskurs 7 och årskurs 1 på gymnasiet i brandsäkerhet, det skulle kunna vara en anledning till att det är så få bränder i dessa miljöer. Stora delar av gymnasieskolan Strömbackaskolan i Piteå förstördes i en brand 1989 under ett taklägningsarbete. Eftersom det skedde under sommarlovet stod skolan tom men konsekvenserna av branden blev stora både ekonomiskt och logistiskt. Strömbackaskola branden finns i många minnen och målet att förhindra likvärdig händelse i framtiden finns inom organisationen.

4.2.4 Brand i övriga allmänna verksamheter (utom skola, förskola och vård)

Nationellt inträffar de flesta bränder inom övriga allmänna verksamheter i verksamheterna handel, restaurang, eller danslokal och hotell. Den vanligaste brandorsaken har varit fel i utrustningen och branden har ofta startat i köket. Nationellt varierar inte antalet bränder i större omfattning mellan tider på året eller dagar under veckan. Det inträffar något fler bränder dagtid för handel medan det sker något fler bränder under kvällar och nätter på hotell, restauranger och danslokaler.

Bränder i allmänna verksamheter är svåra att beskriva generellt då det är stora skillnader i förutsättningar vid en brand. Bränder i kontor blir oftast mindre och mer begränsade medan bränder i restauranger eller affärslokaler utanför verksamhetstid tenderar att bli större. Bränder i publika lokaler har förutsättningar att bli katastrofbränder med många skadade. Vid brand i idrottsanläggningar, nattklubbar eller restauranger där persontätheten kan vara hög är utrymningsmöjligheterna avgörande.

Variationen inom olyckstypen är relativt stor. Piteå och Älvsbyns kommun ligger lågt mot jämförelseområden när det gäller bränder i allmänna verksamheter. Orsak och startutrymme är svårt att dra några slutsatser kring då antalet händelser är relativt begränsat.

4.2.5 Brand i byggnad med kulturhistoriskt värde

Byggnader kan på olika sätt ha ett kulturhistoriskt värde. Vissa är skyddade i en detaljplan och andra kan anses vara en kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt lag. Nationellt har de vanligaste brandorsakerna varit fel i utrustningen och det vanligaste utrymnet där branden startar har varit i köket eller i en samlingslokal. Få bränder har fått en större spridning. En tidig upptäckt, exempelvis med hjälp av automatiskt brandlarm, har begränsat brandspridningen.

Den nationella statistiken från händelserapporterna är inte kvalitetssäkrad när det kommer till vilka byggnader som är klassade med kulturhistoriskt värde, då statistiken baseras på räddningstjänstens egna uppgifter och inte ett nationellt register. Det som däremot är tydligt är att många av dessa byggnader under perioder kan vara obemannade och att vidarekopplat automatiskt brandlarm visar på god effekt att minska brandspridningen och egendomsskador i kulturhistoriska byggnader.

Den lokala statistiken för Piteå och Älvsbyns kommuner inom brand i kulturhistoriska byggnader är väldigt begränsad och det går därför inte dra några långtgående slutsatser. Inom kommunerna har vissa av de kulturhistoriska byggnaderna ett vidarekopplat automatiskt brandlarm till räddningstjänsten.

4.2.6 Brand i industri

Nationellt har bränder i industrier ofta berott på fel i utrustningen och få bränder har uppstått med avsikt. Bränder har ofta startat i en produktionslokal eller verkstad sett ur ett nationellt perspektiv. Även i Piteå och Älvsbyn har huvudorsaken ofta varit fel i utrustningen i produktionslokalen. Piteå ligger högre och Älvsbyn ligger lägre än riksnittet när det gäller brand i byggnad, industri, per 1000

invånare. Stora industribränder är trots antalet industrier ändå få. Branden på Polarbröd i Älvsbyns kommun där i princip hela fabriken förstördes är dock en av de största industribränderna i Sverige.

I Piteå och Älvsbyns kommun finns flera större papper-/massa- och träindustrier så som SCA, Smurfit Kappa, Stenvalls Trä, Lindbäcks, Lundqvist Trävaru samt Älvsbyhus. I Piteå finns även ett flertal större kemikalieindustrier så som Wibax, Sunpine och Skoogs Tank. I Älvsbyn finns en större livsmedelsfabrik, Polarbröd, som återuppstått ur askan från den tidigare fabriken som i princip brann ner till grunden 2020. Branden på Polarbröd visade hur komplicerad en brand i en större byggnad kan bli och arbete med att se över det byggnadstekniska brandskyddet och insatsplaneringen för större byggnader pågår i både Piteå och Älvsbyn.

4.3 Brand utomhus

4.3.1 Brand i fordon eller fartyg

Nationellt har bränder i fordon eller fartyg ofta inträffat på natten och många har då varit avsiktliga. Det har även funnits en hel del bränder som har inträffat dagtid då fordonet varit under färd och berott på fel på utrustning. Det senare är oftast anledning till bränder i fordon i Piteå och Älvsbyn då en ytterst liten del av bränderna bedömts vara orsakade av avsiktlig mänsklig handling. Mängden anlagda bränder i fordon för kommunerna är väldigt mycket lägre än rikssnittet. I kommunerna har det främst förekommit bränder i personbilar men även lastbilar finns representerade.

Utvecklingen inom nya drivmedel är stor och skapar utmaningar för räddningstjänsten. Utmaningen består av att välja lämplig släckmetod utifrån drivmedelstyp och övriga omständigheter vid olyckan. Utöver de gamla drivmedlen diesel och bensin, finns nu flera olika varianter inom olika typer av drivmedel som el, bränsleceller och gas. Riskerna kring detta måste hanteras både vid laddning och tankning, under körning och vid parkering.

Då Piteå kommun är en kustkommun och även har en större hamn finns risk för bränder i både mindre fritidsbåtar och större fartyg. Det har historiskt inte skett några större bränder i fartyg i närområdet.

4.3.2 Brand i skog eller mark

Bränder i vegetation i skog och mark har till stor del inträffat under senvår och sommar. För de flesta av bränderna som uppstått i Sverige har det inte gått att bedöma hur branden startade men den vanligaste värmekällan har varit eldning utomhus och den vanligaste orsaken har varit olika mänskliga aktiviteter. En mindre andel av alla bränder har haft en naturlig orsak i form av åska då blixtnedslag antänt vegetationen.

Även i Piteå och Älvsbyns kommun är mänsklig handling största orsaken till skogsbrand, där mänsklig handling utan avsikt är störst följt av okänd orsak. I kommunen startar skogsbrandsäsongen senare än i södra Sverige. Oftast börjar säsongen med en period av gräsbränder för att senare, med grönska i skog och mark övergå till skogsbränder.

Längden och intensiteten på de olika perioderna beror helt på snösmältningen under försommaren och väderförhållandena under resterande del av sommaren och hösten. Mer extremväder förväntas leda till varmare och torrare somrar med en ökad risk för skogsbränder. Historiskt har mängden och storleken på skogsbränder varierat stort mellan åren. 2014 och 2018 inträffade flera stora skogsbränder nationellt i Sverige, dessa gånger klarade sig Piteå kommun bra då endast ett fåtal mindre bränder inträffade i kommunen. I Älvsbyns kommun inträffade dock ett antal större bränder under 2018.

Risken för stora skogsbränder i Piteå och Älvsbyn kan ses som förhållandevis stor och skogsbränder likt de som inträffade 2014 och 2018 kan inträffa även här då det finns mycket stora sammanhängande skogsområden, delvis i anslutning till sammanhållen bebyggelse. Historiskt har inte skogsbränder spridits från skog till byggnader i kommunerna, däremot kan det vid gräsbränder ibland ske en snabb brandspridning och en spridningsrisk mot byggnader. Antalet inträffade bränder i Piteå kommun ligger något lägre än för jämförelseområden och rikssnittet när det gäller inträffade skogsbränder per 1000 inv. För Älvsbyns kommun gäller det omvända där antalet är högre än jämförelseområden och rikssnittet.

4.3.3 Brand i avfall eller återvinning utomhus

Nationellt inträffar de flesta bränder i avfall eller återvinning under nätter och helger och är avsiktliga. Konsekvenserna från dessa bränder blir sällan stora om inte brandspridning skett till annat objekt.

I Piteå och Älvsbyns kommun går det att konstatera att flest bränder inträffar under kvällar och nätter. För omkring hälften av dessa är orsaken okänd och hälften beror på mänsklig handling, varav de flesta är med avsikt. Utifrån statistiken de senaste tre åren ligger kommunen under rikssnittet och i underkant med övriga jämförelseområden utifrån inträffade händelser per 1000 invånare.

I kommunerna är den största risken inom brand i avfall eller återvinning inte de mindre bränder som uppstår i containrar eller liknande, utan i stället brand i stora återvinningsanläggningar eller industrier med materialåtervinning. På återvinningsanläggningen i Öjebyn i Piteå kommun sker nästintill årligen bränder som riskerar att bli stora och långdragna bränder, en risk som troligtvis kommer fortsätta finnas.

4.4 Trafikolycka

Både nationellt och i jämförelseområdena kan man se en ökning av antalet trafikolyckor. Orsaken till detta kan främst förklaras av ändrade larmrutiner och inte av att det sker fler trafikolyckor. Piteå och Älvsbyns kommun ligger i linje med övriga jämförelseområden när det gäller mängden trafikolyckor. I kommunerna kan man dock se en minskad mängd trafikolyckor under perioden 2018–2021.

Antalet trafikolyckor är i Piteå kommun omkring 100 st per år, för Älvsbyns kommun är antalet 15-25 per år. Den helt klart vanligaste huvudorsaken till dessa är oavsiktlig följd av mänsklig handling och det vanligaste trafikelementet är personbil. I samband med väderomslag som vinterns första halka, när vinterdäcken inte hunnit bytas eller i samband med snöstormar uppstår ofta ett antal trafikolyckor.

Nationellt har man senaste åren sett en ökning av antalet mopedbilar på vägarna, genom detta ökar också antalet olyckor. Risken med detta ökar därmed också när krocksäkerheten på dessa fordon är betydligt lägre än för personbilar.⁵ Lokalt i Piteå och Älvsbyn är även A-traktorer (Epor) något som påverkar riskbilden efter vägarna och bedömningen är att A-traktorer är inblandade i rätt många trafikolyckor.

4.4.1 Trafikolycka, personbil

Nationellt har flest trafikolyckor med personbil skett under vintern, november-januari, på fredagar och under eftermiddag mellan kl. 16 och 17. I omkring 85% av alla händelser har en personbil varit inblandad.

⁵ [Mopedbilar är krockfarliga – försäkringsbolag varnar | Teknikens Värld \(expressen.se\)](#)

Piteå och Älvsbyns kommun ligger något högre än riket men i linje med jämförelseområden när det gäller trafikolyckor med personbil. I kommunerna kan även en trend ses på en ökad mängd trafikolyckor under vinterhalvåret men det sker även rätt många trafikolyckor under de varmare delarna av året, troligtvis kopplat till den ökade biltrafiken med anledning av turismen.

4.4.2 Trafikolycka, tunga fordon – lastbil

Nationellt har tunga lastbilar varit inblandade i var fjärde trafikolycka med dödlig utgång. Flest trafikolyckor med tunga fordon har skett under januari-mars, på vardagar och under dagtid, mellan kl. 07 och 18. Olyckor med tunga fordon innebär en hög sannolikhet att personer omkommer eller skadas allvarligt. Nationellt omkommer omkring 50 personer per år i olyckor med tunga fordon, av dessa har omkring 4–6 själva färdats i fordonet.

I Piteå och Älvsbyns kommun, likt nationellt, inträffar flest trafikolyckor med tunga fordon under dagtid på vardagar, efter midnatt sker i princip inga olyckor med tunga fordon. Flest olyckor sker vintertid, främst under december – mars.

Olycksrisken för lastbilar registrerade i utlandet är högre än för svenskregistrerade dragbilar och lastbilar, utifrån den statistik som rapporterats in av räddningstjänsterna. En faktor som sannolikt har stor betydelse för den ökade olycksstatistiken hos utlandsregistrerade fordon, är förarnas kunskap om risker och deras erfarenhet av hur fordonskombinationen beter sig på vinterväglag.⁶

4.4.3 Trafikolycka, tunga fordon – buss

Nationellt har antal insatser med buss inblandat legat på en relativt konstant nivå. Flest trafikolyckor med buss har skett under vintermånaderna november till januari, på vardagar och under dagtid, främst vid tiderna kl. 07–09 och kl. 14–18.

Trafikolyckor med bussar sker relativt sällan i Piteå och Älvsbyn och det är därför svårt att utifrån inträffade händelser dra några definitiva slutsatser. Utifrån att inträffade olyckor är relativt få så kommer också skillnaderna mellan åren att slå relativt stort, med vissa toppar och dalar.

En stor risk gällande bussolyckor är när de inträffar på större vägar och där bussen i hög hastighet åker av vägen. Denna typ av olycka med flera skadade eller omkomna inträffar omkring vartannat eller vart tredje år i Sverige. Liknande olyckor skulle kunna uppstå i både Piteå och Älvsbyns kommun.

Räddningstjänstens och ambulansens uppdrag på denna typ av händelse är att snabbt och säkert transportera in skadade till sjukvård. Begreppet ”The Golden Hour” används i traumaomhändertagande och innebär att patienter ska ha kommit till definitiv sjukvård inom en timme. Detta är en stor utmaning särskilt vintertid och i kommunernas ytterområden.

Nya bussmodeller med ny design och alternativa drivmedel som vätgas och batterier kommer snabbt in i trafiken. Här ställs nya krav på räddningstjänsten att följa med i utvecklingen.

4.4.4 Trafikolycka, spårtrafikolycka

I Piteå och Älvsbyns kommun går stambanan i nord-sydlig riktning. Inom Piteås gränser passerar banan genom västra delen av kommunen långt från central Piteå. I Älvsbyns kommun passerar banan genom centralorten och ett antal mindre samhällen inom kommunen. Mellan Piteå och Älvsbyns går även Piteabanen, den är dock inte trafikerad med persontrafik. Byggnationen av Norrbottenbanan mellan Umeå och Luleå gör att räddningstjänsten måste säkerställa förmåga att hantera de risker som

⁶ [Utredning av säkerhetshöjande åtgärder för korta dragbilar - Transportstyrelsen](#)

kopplas mot järnvägen då den planeras passera genom Piteå centralort, både ur persontrafik och godstrafik hänseende.

Olyckor efter järnväg med persontrafik liknar på många sätt olyckor med bussar. Många människor kan vara inblandade, olyckan kan inträffa i hög fart och långt från räddningsresurser. Tågolyckor ökar utmaningen då de även kan inträffa långt från farbar väg och att järnvägens kontaktledningsanläggning utgör en risk vid olyckor. I Piteå kommun har trafikolyckor på järnväg inträffat, dock med godstrafik och inte persontrafik men olyckor med persontrafik skulle kunna ske inom både Piteå och Älvsbyns kommun.

4.5 Olycka med farliga ämnen

Inom olyckstypen farliga ämnen finns två olika undergrupper utifrån omfattningen på läckaget eller utsläppet. Olyckor med farliga ämnen innefattar främst utsläpp av brandfarliga, explosiva, giftiga, frätande eller radioaktiva ämnen. Men olyckstypen kan även beröra andra händelser som brandpåverkad gasflaska, temperaturstegring i tank med farliga ämnen och liknande.

4.5.1 Begränsat läckage av drivmedel eller olja

Nationellt utgör begränsat läckage omkring 80% av alla olyckor och tillbud med farliga ämnen. Nationellt sker de flesta olyckor under dagtid på vardagar och under sommaren. Skadorna i dessa fall är oftast egendomsskador men även miljöskador inträffar.

I Piteå och Älvsbyns kommun sker utsläpp av begränsad karaktär väldigt sällan jämfört med riket. I Piteå och Älvsbyn inträffar de flesta olyckor av denna typ dagtid på vardagar och under sommaren.

Det utspillda ämnet är oftast av mindre mängd och vanligast förekommande är någon form av drivmedel. Utsläpp av drivmedel är en ständig risk inom kommunerna, vissa mer känsliga områden för dessa utsläpp finns även inom kommunerna i form av vattentäkter eller naturkänsliga områden.

4.5.2 Annat utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen

Nationellt har utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen utgjort 20% av alla olyckor och tillbud med farliga ämnen. De flesta olyckor har inträffat dagtid under vardagar och under sommaren. Utsläpp av farliga ämnen har oftast haft större konsekvenser än begränsat läckage.

I Piteå och Älvsbyn utgör denna typ av händelse omkring 10% av samtliga olyckor och tillbud med farliga ämnen. Underlaget av inträffade händelser är däremot för litet för att kunna dra några slutsatser om när denna olyckstyp vanligtvis inträffar. Utifrån en jämförelse med jämförelseområden så ligger kommunen i linje med dessa.

Olyckstypen inträffar relativt sällan i Piteå och Älvsbyn och då med en variation av olycksorsaker. Risken för olyckor inom denna olyckstyp finns dock, bl.a. pga. en stor mängd olika industrier varav flera av dessa förvarar och hanterar olika typer av farliga ämnen. Inom kommunerna finns även flera transportleder med farligt gods, inom väg, järnväg och till sjöss. Risken för en olycka där ett större utsläpp eller olyckor med farligt gods inträffar är inte försumbar.

Genom att Piteå kommun har en lång kuststräcka så finns även risken för oljepåslag utefter kustlinjen. I anslutning till hamnområdet har det skett ett antal utsläpp i varierande storlek i närtid. I Piteå centralort har även oljeutsläpp av varierande storlek i Piteälvens strömmande vatten förekommit ett antal gånger i närtid. Närliggande industrier har gett upphov till ett antal men troligtvis har utsläpp även skett från en gammal bogserarbåt, Munksund 5, som sänktes i älven på 60-talet. I Piteälven finns även ett fåtal kraftverk som riskerar ge upphov till oljeutsläpp.

4.6 Naturolycka

Inom olyckstypen Naturolyckor finns fyra undergrupper: Stormskador, Översvämning av vattendrag, Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem och Ras eller skred. Ett fenomen som inträffat i Piteå och Älvsbyns kommun samt närområdet med jämna mellanrum men inte ingår i ovanstående olyckstyper är så kallade snökanoner, vilka orsakar enorma snömängder på kort tid i mindre delar av kommunen vid vissa väderförhållanden.

Naturolyckor kan vara svåra att förebygga och därmed är det kvarvarande alternativet att minska konsekvensen när de inträffar. Utifrån vilken typ av naturolycka som inträffar resulterar det i olika konsekvenser och samhällspåverkan, vilket också kräver olika typer av förebyggande åtgärder. Olyckstypen naturolyckor inträffar relativt sällan i kommunen och med olika frekvens mellan de olika undergrupperna. Det är däremot viktigt att samhällets gemensamma resurser är förberedda för utmaningarna som följer av en naturolycka.

Klimatförändringar gör att naturolyckor förväntas öka. Skyfall och stormar förväntas öka, vilket i sin tur leder till att områden översvämmas och att risken för ras och skred också kan öka.

4.6.1 Stormskador

Nationellt så har stormar inträffat oregelbundet. Stormar kan orsaka mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador samt inträffade störningar eller fara för störning av samhällsviktig verksamhet har varit de vanligaste konsekvenserna vid inträffade skador. Det varierar mycket mellan åren, men med ett medelvärde på 900 inträffade stormskador i Sverige årligen.

Stormskador kan vara av mindre karaktär som en enskilds skadade egendom till mer omfattande stormskador över stora områden. Följdschador kan utgöra materiella skador, produktionsbortfall, störningar i samhällets funktionalitet samt skador och omkomna personer. Elförsörjning, elektroniska kommunikationsmedel och transporter är de viktiga samhällsfunktioner som i första hand kan drabbas.

I Piteå och Älvsbyn har i princip inga stormskador rapporterats under perioden 2018–2021.

4.6.2 Översvämning av vattendrag

Översvämning av vattendag är beroende av lokala förhållanden och variation av väderlek, som t.ex. nederbörd, snösmältning, stigande havsnivåer i samband med stormar och isproppar. Händelserna kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit den vanligaste konsekvensen vid inträffade skador.

Historiskt i Piteå och Älvsbyn har det skett få översvämningar av vattendrag vilket medför att det inte från statistiken går att dra några slutsatser. Vattennivåerna i Piteälven påverkas dock varje vår av vårfloden men påverkan på samhället med anledning av detta beror på hur kraftig den blir. Älvsbyns centralort har påverkats av detta ett antal gånger historiskt och stora delar av centralorten ligger ur översvämningshänseende lågt placerat.

För Piteälven finns översvämningsskartering genomförd för både Piteå och Älvsbyns kommun. Övriga vattendrag är inte översvämningsskarterade. Skarteringen för 100- och 200-årsflöde visar vilka områden som sätts under vatten vid en översvämning som statistiskt sett inträffar en gång på 100 respektive 200 år. Översvämningsskarteringen i Piteälven visar på att översvämmade områden i Piteå kommun vid 100-årsflöde och 200-årsflöde kommer att orsaka översvämning på enstaka hushåll och vissa vägar i närheten av vattendragen. För Älvsbyns kommun är påverkan något större än påverkan är i Piteå kommun.

Översvämningar i Piteälven i både Piteå och Älvsbyn har även orsakats att isproppar bildats. Dessa minskar tvärsnittsarean på vattenfåran vilket också leder till att vattenytan höjs. Ispropparna bildas ofta på samma plats i älvarna. Kommunerna har inga direkta verktyg för att hantera större isproppar, det har historiskt förekommit att isproppar har sprängts men det är ingen åtgärd som används i dagsläget. Det är fastighetsägarens ansvar att vidta de nödvändiga förberedelser och åtgärder som krävs för att skydda sin fastighet. Räddningstjänsten kan vidta åtgärder om exempelvis samhällsviktig verksamhet eller människors liv eller hälsa hotas.

Översvämningar efter havskusten med efterföljande skador har inte skett inom Piteå kommun i någon större omfattning. Landhöjningen motverkar även översvämningsrisken till havs. Risk för översvämning efter kusten finns dock då kommunen har en lång kuststräcka med flertalet bostäder och fritidshus.

En viktig förutsättning för undvikande av framtida översvämningsproblem är att planering av samhällsstruktur utförs med tanke på meteorologiska- och hydrologiska förutsättningar med klimatförändringarnas påverkan i beaktande. För detta finns översämningskarteringar för Piteå och Älvsbyns kommun att tillgå. Piteå kommun har även en klimatanpassningsplan framtagen för att motverka påverkan av klimatförändringarna på samhället.

4.6.3 Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem

Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem till följd av skyfall har ett samband med den varma årstiden och konsekvenserna förväntas öka till följd av klimatförändringar. Händelserna kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit den vanligaste konsekvensen vid inträffade skador.

Översvämningar i dagvatten- eller avloppssystem har historiskt sett inträffat i Piteå kommun. Under åren 2018– 2021 har dock inga händelser resulterat i räddningsinsats i Piteå eller Älvsbyns kommun. Skyfallskarteringar finns framtagna för Piteå och Älvsbyns kommun som visar vilka områden som riskerar att översvämmas vid extremregn.

Oftast förekommer extremregn under den varmare delen av året. Konsekvenserna av ett extremregn beror till stor del på hur snabbt och hur mycket vatten som kommer, områdets karaktär och kapacitet att leda undan vatten antingen naturligt till vattendrag eller via kommunens VA-system.

En viktig förutsättning för undvikande av framtida översvämningsproblem är att planering och underhåll av samhällsstruktur utförs så att de kan hantera de vattenmängder som kan uppkomma vid omfattande skyfall.

4.6.4 Ras eller skred

Risken för ras eller skred är beroende av lokala förhållanden och sannolikheten förväntas öka nationellt till följd av klimatförändringen. Händelserna kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit vanligast vid inträffade skador.

Olyckstypen är ovanlig i Piteå och Älvsbyns kommun. Att mindre ras och skred inträffar är dock inte ovanligt, men att de i sin tur orsakar skador på liv, egendom eller miljö hör till ovanligheten. Risken kan dock inte uteslutas och kan ske både i älvar, kust och brant terräng.

4.7 Drunkning

Nationellt omkommer omkring 100 personer i drunkningsolyckor årligen och ungefär lika många skadas allvarligt. Trenden över tid att omkomma till följd av drunkning har varit minskande, medan trenden för antal räddningsinsatser mot drunkningstillbud varit ökande. De vanligaste riskgrupperna för drunkningsolyckor är medelålders till äldre män. I 45% av drunkningstillbudena har alkohol förekommit.

Drunkningsolyckorna har varit väderberoende och flest inträffar under sommarmånaderna. De vanligaste specificerade aktiviteterna vid dödsolycka har varit fritidsbåt följt av bad. Omkring hälften av de som omkommer vid drunkningstillbud har varit ensamma vid händelsen. Av de som drunknat i fritidsbåtar de senaste 10 åren skulle hälften ha överlevt om de använt flytväst.

Omkring hälften av drunkningarna har skett genom oavsiktlig handling, och omkring en tredjedel har utgjorts av självmord. Bland de som begår självmord finns en större andel kvinnor än män.

Piteå kommun har en lång kuststräcka, och till detta även många sjöar och älvar. Även Älvsbyn har flertalet sjöar och älvar. Omkring dessa vattendrag sker fiske, bad och andra aktiviteter, både sommar som vinter.

I Piteå kommun inträffar omkring 3-11 drunkningstillbud per år. I och med det låga antalet larm blir skillnaderna stora mellan åren. Piteå ligger något högre än rikssnittet och jämförelseområden utifrån inträffade händelser per 1000 invånare. De flesta händelser inträffar under sommarmånaderna, men drunkningstillbud kan inträffa året om. Inom Älvsbyns kommun har det historiskt skett väldigt få drunkningsolyckor, 0-2 per år.

En skillnad för Piteå kommun mot den nationella statistiken är att betydligt fler räddningsinsatser inträffar i älv, å, kanal eller bäck. I kommunen inträffar omkring 60% av samtliga räddningsinsatser på dessa platser medan det nationellt sker flest räddningsinsatser i sjöar eller dammar (36%) och i älv, å, kanal eller bäck (29%). Räddningsinsatser i dessa typer av vattendrag är främst kopplat till Piteälven samt centrala Piteås kanal och hamnar.

4.8 Lokala olyckstyper

4.8.1 Djurlivräddning

I Piteå kommun sker ett antal djurlivräddningar per år, det är sällan förekommande i Älvsbyns kommun. Det handlar vanligtvis om olika typer av tamdjur i olika situationer. Ofta handlar det om att hästar eller kor gått ner i diken eller myrar som de inte själva kan ta sig upp ifrån. Risker kring djurlivräddning handlar till stor del om att säkra räddningspersonalens säkerhet samtidigt som djuret räddas. Djuren är ofta stora och kan lätt skada räddningspersonalen.

4.8.2 Nödställd person

Räddningstjänsten kan behöva undsätta personer som fastnat eller skadats på olämpliga platser. En grundförmåga är transport i terräng som kan ske med hjälp av terrängfordon till säker plats där ambulans kan omhänderta patienten.

Det kan också handla om att undsätta personer vid till exempel vindkraftverk eller andra platser som är svåra att komma åt. För dessa uppdrag finns utbildad personal som med hjälp av sin utrustning kan undsätta på hög höjd. Kunskapen och utrustningen kan även nyttjas till att undsätta personer från exempelvis ett håll.

4.8.3 Pågående Dödligt Våld, PDV

Begreppet PDV har ingen kort och enkel beskrivning. Begreppet omfattar ett spektrum av händelser och gemensamma delar inom detta är att en eller flera gärningspersoner utsätter allmänheten för ett livsfarligt våld som ofta pågår till våldet avbryts av någon annan än gärningspersonerna själva. Motivet bakom PDV kan skilja sig stort och även från andra typer av brott, då gärningspersonerna ibland utgår från en ideologisk övertygelse. Inom räddningstjänsten har utbildning inom området hållits samt att övning tillsammans med polis och kommunen genomförts.

4.8.4 Flygolyckor

I Piteå och Älvsbyns kommun finns ett flygfält i Långnäs, ett i Högheden samt att Försvarsmakten har en flygplats i Vidsel. Flygplatsen i Vidsel bemannas av en egen flygplatsbrandkår vid behov. Flygolyckor hör till ovanligheten men har inträffat inom kommunerna, då med mindre flygplan eller helikopter.

4.8.5 Fartygsolyckor

Nationell och internationell sjöfart med större fartyg anlöper till Piteå Port & Hub. Då Piteå kommun är en kustkommun är även fritidsbåtar vanligt förekommande och ett flertal småbåtshamnar finns inom kommunen. Även om sjöfartsolyckor hör till ovanligheten går de inte att utesluta och det kan röra sig om allt från mindre fritidsbåtar till internationella fraktfartyg. Olycksområdet för dessa fartyg är brett och kan utgöra allt från att fartyget hamnar i sjönöd, går på grund eller annat nödläge. Kommunens räddningstjänst samverkar under insatser till sjöss med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Piteå Port & Hub, Sjöräddningssällskapet (SSRS) och Sjöfartsverket (JRCC). SSRS har en räddningsbåt stationerad i Piteå under sommarhalvåret. Se även Bilaga C: Hamnar och dess gränser för mer information om hamnar och gränser mellan kommunalt och statligt vatten.

4.8.6 Skärgård

I Piteå kommun finns en skärgård där öarna utgör utflyktsmål för lokal befolkning samt turister både sommar och vintertid. Vintertid nyttjas skoter vanligtvis för att ta sig runt i området. Isläget inom området har en stor påverkan på riskbilden och kan variera kraftigt från år till år samt under säsongen, en bedömning är att klimatförändringar har bidragit till fler år med dåliga isar.

På flertalet öar finns skog och bebyggelse där det skulle kunna uppstå bränder som räddningstjänsten skulle behöva hantera. Det är historiskt sällan förekommande men skulle kunna ske.

5 Värdering

Skyddet inom Piteå och Älvsbyns kommun för de risker som orsakar flest olyckor har värderats och bedöms uppfylla målet om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd, samt att åtgärder kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

I en nationell jämförelse med de olika olyckstyperna finns skillnader mellan Piteå samt Älvsbyns kommun och Sverige. Det är exempelvis en något större del brand i byggnad, trafikolyckor och drunkningstillbud i Piteå och Älvsbyns kommun jämfört med hela Sverige. För Älvsbyns kommun är även andelen bränder i skog och mark högre än för hela Sverige, tvärt emot Piteå kommun där det inträffar färre bränder eller brandtillbud i skog och mark jämfört med hela Sverige. Vid en djupare jämförelse mot övriga jämförelseområden och olyckstyper så uppstår större likheter i antal larm per 1000 invånare.

Mer uppdelat i undergrupper så har Piteå kommun fler bränder i industrier än många jämförelseområden. Orsaken till detta är sannolikt att det också finns mer industrier per 1000 invånare än på många andra platser.

De stora industrisatsningarna i norr med en trolig befolkningsökning, ökat antal industrier samt ökat antal transporter kräver att kommunerna även hanterar den utökade mängden räddningsinsatser som förväntas ske med utvecklingen.

Kommunerna har en något äldre befolkning än rikssnittet. Då äldre och vissa riskgrupper är överrepresenterade i olycksstatistiken för brand i byggnad så kommer kommunerna fortsätta arbeta med åtgärder för att säkerställa ett skäligt brandskydd i såväl äldreboenden som bostäder för riskgrupper.

6 Mål

Piteå och Älvsbyns kommuns mål för den förebyggande verksamheten och räddningstjänst utgår från värderingen av risker i kommunerna. De nationella målen utgör också den grund som kommunernas mål vilar på.

6.1 Nationella mål

I LSO anges de nationella målen och syftet med den verksamhet som ska bedrivas enligt lagen:

- 1 §. Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- 3 §. Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.
- 3a §. Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

6.2 Nationell strategi för stärkt brandskydd

6.2.1 Vision

År 2010 antog MSB på regeringens uppdrag en nationell strategi för hur brandskyddet kan stärkas genom stöd till enskilda. Den vision som formulerades i strategin lyder:

”Ingen ska omkomma eller skadas allvarlig till följd av brand”

6.2.2 Mål

Tydliga mål är en förutsättning för arbetet både på lång och kort sikt. Nya mål sattes under 2020 och de gäller fram till 2030. De mål som tagits fram i den nationella strategin är:

Liv och hälsa

- Antal omkomna vid bränder i bostadsmiljö ska vara under 60 per år.
- Antal allvarligt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska vara:
 - Under 600 per år (personer transporterade från olycksplats med ambulans).
 - Under 400 per år (personer i slutenvård).

Egendom

- Kostnad för egendomsskador ska följa en nedåtgående trend.
- Antal utvecklade bostadsbränder ska vara under 2 500 per år.

Skyddsåtgärder

- Andel hushåll med fungerande brandvarnare ska vara minst 95%.
- Andel hushåll med handbrandsläckare ska vara minst 80%.
- Andel hushåll med brandfilt ska vara minst 70%.

6.2.3 Prioriterade områden

För att uppnå de nationella målen finns fem prioriterade åtgärdsområden, vilka Piteå och Älvsbyns kommun aktivt arbetar med i någon form. De prioriterade områdena är följande:

1. Stärka särskilt riskutsatta individers brandskydd i hemmiljö
2. Stärka kunskapen att förebygga och agera
3. Öka antalet fungerande brandvarnare
4. Verka för att genomföra en första insats med kort responstid
5. Utveckla kunskap genom forskning, lärande och innovation.

6.3 Kommunernas mål

De räddningsinsatser Piteå och Älvsbyns kommun ska genomföra bedöms vara organiserade och planerade på sådant sätt att insatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt utifrån den riskbild som finns i området. Det finns dock utvecklingspotential inom området för insatsplanering för att skapa ännu bättre förutsättningar till effektiva insatser mot mer komplicerade objekt, speciellt vid samverkan med andra kommuner.

Den största utmaningen i verksamheten är att upprätthålla nuvarande nivå på verksamheten samtidigt som vi hela tiden måste vara vaksamma på att gradvis anpassa verksamheten efter nya förutsättningar och risker. För att klara eventuella förändringar i riskbild inom kommunerna behöver verksamheten satsa på kontinuerlig fortbildning av personal och ha en god övningsverksamhet som utgår från de behov som finns. Ett viktigt ingångsvärde i strävan mot gradvis utveckling och anpassning är att lära från de räddningsinsatser som genomförs, framför allt från verksamhetens egna olycksundersökningar men även genom att ta del av erfarenheter från insatser på andra håll i landet. Arbete med att utveckla erfarenhetsåterföring inom verksamheten pågår där After Action Review (AAR) används som grund.

Kommunerna har genom Gemensam Räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn beslutat om tre specifika mål med grund i de nationella målen enligt LSO 1 kap 1 och 3 §§ LSO samt utifrån den nationella strategi för brandskydd med tillhörande prioriterade områden enligt nedan:

- Öka barn och ungas kunskaper inom områdena brand, skydd och säkerhet
- Medborgare och företag har god kunskap inom områdena brand, skydd och säkerhet
- Minimera antalet olyckor/bränder samt dess konsekvenser

Utöver de tre mål som beslutats av Gemensam Räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn har respektive kommun visioner samt målsättningar som också ger inriktning åt det arbete som sker inom räddningstjänstens verksamhet. Dessa presenteras nedan.

6.3.1 Vision och målsättningar Piteå kommun

Vision

Alla boende i Piteå, utflyttade och mentala pitebor upplever att
- Det är hit man kommer när man kommer hem.

Prioriterade mål

- Piteå ska erbjuda trygga och attraktiva livsmiljöer
- Piteå ska år 2030 ha 46 000 invånare och till 2050 50 000 invånare.
- Piteå präglas av en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- Piteå ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande

Riktade övergripande mål

- Piteå ska vara Sveriges barnvänligaste kommun
- Piteå ska erbjuda goda förutsättningar för ett livslångt lärande
- Piteborna i alla åldrar ska känna att det är meningsfullt att engagera sig och att de kan påverka kommunens utveckling
- Samhällsbyggnad ska utgå från social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet
- I Piteå utgör kulturen en drivkraft för demokrati, tillväxt och samhällsutveckling

Mål för personal och ekonomi

- Piteå kommun och de kommunala bolagen ska arbeta aktivt för att vara en attraktiv och jämställd arbetsgivare samt skapa hälsofrämjande arbetsplatser
- Budgetramen ska hållas genom effektiv hushållning av disponibla resurser
- Piteå kommuns och de kommunala bolagens finansiella ställning ska vara långsiktigt hållbar

6.3.2 Vision och målsättningar Älvsbyns kommun

Vision

Framtidsrika Älvsbyn – Norrbottens pärla

Älvsbyn erbjuder den välfärd som vi medborgare vill ha, balans mellan arbete, rekreation, kultur och samhällsservice.

Engagerade medborgare deltar i och tar ansvar för skapandet av vår gemensamma välfärd.

Vi tar vara på varandra och varandras olikheter och erfarenheter så att samhället och alla människor kan utvecklas.

Vi är trygga i oss själva och i våra relationer till omvärlden. Vi värnar vårt lokala självbestämmande för att kunna välja de vägar och samarbetsformer som är bäst för hela Älvsbyn.

Företagsamma människor och konkurrenskraftiga företag i gemenskap leder Älvsbyn vidare i en hållbar utveckling.

Vi har en mångfald av olika kompetenser och möjligheter till lärande för att stå väl rustade för att möta utmaningar beträffande energi, miljö och hushållande med resurser. Älvsbyn kännetecknas av att göra rätt saker och att göra saker på rätt sätt.

Tillsammans lever vi gott i det framtidsrika Älvsbyn.

Strategiska mål ur medborgarperspektiv

- Höja livskvalitén för och samhällsengagemanget hos medborgarna
- Öka förståelse för den kommunala verksamheten
- Förbättra servicen för våra medborgare

Strategiska mål ur ekonomiskt perspektiv

- Hushålla med kommunens resurser
- Anpassa ambitionsnivå, resurser och behov

Strategiska mål ur utvecklingsperspektiv

- Öka medborgarantalet
- Hela Älvsbyn är en attraktiv plats att bo och leva på
- Älvsbyn är ett långsiktigt hållbart samhälle

Strategiska mål ur medarbetarperspektiv

- Älvsbyns kommun är en attraktiv arbetsgivare
- Ökad samverkan med närområdet
- Ständiga förbättringar/verksamhetsutveckling
- Utveckla ledarskapet

7 Förebyggande – förmåga och verksamhet

7.1 Tillsyn

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn ansvarar för Piteå och Älvsbyns kommuns tillsyn av den enskildes skyldigheter enligt 2 kap. 2 och 4 §§ i LSO. Räddningstjänstens tillsynsverksamhet utgår från den årliga tillsynsplan som den Gemensamma räddningsnämndens beslutar, tillsynsplaner baseras på MSBFS 2021:8, föreskrift och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynsarbetet utgår från MSB:s handbok "Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor".

Räddningschef, tillika förvaltningschef, har delegation från Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn att utse tillsynsför rättare. Tillsynsför rättare har mandat att fatta myndighetsbeslut enligt 5 kap. 2§ 2st. i LSO, dokument "Delegationsbestämmelser för Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn" beskriver detta närmare. Tillsynsför rättare ska som grund ha hög kompetens kring byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd samt kunna förmedla brister på ett tydligt och pedagogiskt sätt till den enskilde. Tillsyn A, eller motsvarande äldre utbildning, är lägsta nivån för tillsynsför rättare. För tillsyn av särskilda objekt samt farlig verksamhet är Tillsyn B, eller motsvarande äldre utbildning, alternativt brandingenjörskompetens målbilden för tillsynsför rättare men räddningschef kan även göra bedömning i enskilda fall där annan utbildning och erfarenhet kan tillåtas.

Tillsynen är ett viktigt verktyg för att åstadkomma ett skäligt brandskydd och för att säkerställa att de verksamheter som klassas som farlig verksamhet har en tillräcklig förmåga att göra effektiva inledande åtgärder när det inträffar en olycka eller ett tillbud vid anläggningen. Tillsynen av den enskildes brandskydd syftar till att kontrollera att byggnader och anläggningar lever upp till kraven i regelverken, både avseende byggnadstekniskt brandskydd och organisatoriskt brandskydd.

Hur ofta tillsyn av den enskildes skyldigheter ska genomföras ska bero på typen av objekt och erfarenhet från tidigare tillsyn. Tillsyn av anläggningar som beslutats omfattas av skyldigheterna i LSO 2 kap. 4 § ska genomföras minst vart fjärde år. Erfarenheter från räddningsinsatser är också ett viktigt urvalskriterium för tillsyn och det ska läggas ett särskilt fokus på att få denna erfarenhetsåterföring mellan den operativa verksamheten och den förebyggande för att öka skyddet i vår kommun.

7.2 Stöd till den enskilde

Piteå och Älvsbyns kommun erbjuder genom Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn rådgivning, information och utbildning för att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO. Detta innefattar förebyggande och skadeavhjälpande åtgärder som den enskilda kan vidta, information om risker samt utbildning i bl.a. grundläggande brandkunskap och organisatoriskt brandskydd.

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har som mål att årligen utbilda 1500 personer i förebyggande och skadeavhjälpande kunskap. Utbildningar erbjuds till kommunala verksamheter och företag. Enklare kostnadsfri information till ideella föreningar och organisationer förekommer också. I samverkan med Norrbottens brandskyddsförening anordnas utbildningar inom bl.a. heta arbeten. Via HLR-rådet genomförs även utbildning i första hjälpen samt hjärt- och lungräddning. Samtliga skolklasser i årskurs 7 på högstadiet och årskurs 1 på gymnasiet i Piteå kommun ges utbildning i grundläggande förebyggande och skadeavhjälpande kunskap kopplat till brand. Planen är att även hålla skolutbildningar i Älvsbyns kommun framöver.

Flerbostadshustillsyner genomförs i Piteå kommun, i samband med dessa ges även medborgarna möjlighet att ställa frågor till verksamheten. Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn försöker även medverka på diverse evenemang i kommunerna för att kunna svara på frågor och ge allmän information om brandskydd och brandsäkerhet till medborgare. I både Piteå och Älvsbyn hålls även öppet hus då och då för att visa upp verksamheten och ge information till medborgare.

7.3 Rengöring och brandskyddskontroll

Kommunerna ansvarar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och att dessa kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). På uppdrag av den Gemensamma räddningsnämnden Piteå-Älvsbyn utförs rengöring och brandskyddskontroll av en privat aktör i Piteå kommun. I Älvsbyns kommun utförs rengöring och brandskyddskontroll av en privat aktör på uppdrag av Kommunstyrelsen i Älvsbyn.

Frister för brandskyddskontroll och vilken utbildning som krävs för att ha behörighet att utföra dessa har beslutats och meddelats genom MSBFS 2014:6. Kommunerna har beslutat om frister för rengöring med stöd av MSBFS 2014:6. För de som eldar i mindre omfattning kan fristerna utökas. Detta administreras av upphandlade aktörer. Den Gemensamma räddningsnämnden ska årligen följa upp att sotning och brandskyddskontroll sker i enlighet med de beslutade fristerna.

Kommunerna strävar efter att underlätta egensotning för den enskilde genom att på kommunernas hemsida ge information och vägledning. Ansökan om egensotning kan göras via kommunernas e-tjänst. Räddningschef tar beslut i dessa ärenden efter granskning i samråd med upphandlade skorstensfejarmästare.

7.4 Övriga förebyggande åtgärder

7.4.1 Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har ansvaret för Piteå och Älvsbyns kommuns uppdrag att pröva tillstånd samt utöva tillsyn enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE). Tillsynsverksamheten kopplat till LBE samordnas med tillsynsverksamhet kopplat LSO och är därför inkluderat i den årliga tillsynsplanen som den Gemensamma räddningsnämnden beslutar om.

Räddningschef, tillika förvaltningschef, har delegation från Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn att utse tillsynsför rättare med rätt att ta myndighetsbeslut samt tillståndshandläggare med rätt att besluta i tillståndsärenden, dokument "Delegationsbestämmelser för Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn" beskriver detta närmare. Tillsynsför rättare och tillståndshandläggare ska som grund ha hög kompetens kring hantering av brandfarliga och explosiva varor, byggnadstekniskt och organisatoriskt brandskydd samt kunna förmedla brister på ett tydligt och pedagogiskt sätt till den enskilde. Tillsyn A, eller motsvarande äldre utbildning, är lägsta nivån för tillsynsför rättare och tillståndshandläggare. För tillsyn samt prövning av tillstånd för särskilda objekt samt farlig verksamhet är Tillsyn B, eller motsvarande äldre utbildning, alternativt brandingenjörskompetens målbilden för tillsynsför rättare och tillståndshandläggare men räddningschef kan även göra bedömning i enskilda fall där annan utbildning och erfarenhet kan tillåtas.

Tillståndsprövning och tillsyn är viktiga verktyg för att åstadkomma säker hantering av brandfarliga och explosiva varor. Tillståndsprövning är viktigt för att tidigt säkerställa att verksamhetsutövare har tillräcklig kännedom om risker kopplat till hanteringen och att relevanta åtgärder vidtas för att

minimera riskerna under driftskedet. Tillsyn syftar till att kontrollera att verksamhetsutövaren lever upp till kraven i regelverken, både avseende hantering, byggnadstekniskt brandskydd och organisatoriskt brandskydd.

Hur ofta tillsyn av verksamheten ska genomföras ska bero på typen av objekt och erfarenhet från tidigare tillsyn. Erfarenheter från räddningsinsatser är också ett viktigt urvalskriterium för tillsyn och det ska läggas ett särskilt fokus på att få denna erfarenhetsåterföring mellan den operativa verksamheten och den förebyggande för att öka skyddet i vår kommun.

7.4.2 Remisshantering

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn agerar sakkunnig remissinstans inom ett flertal områden till andra myndigheter och kommunala verksamheter i både Piteå och Älvsbyns kommun. Räddningstjänsten stödjer bl.a. i ärenden rörande Plan- och bygglagen (2010:900). Det innebär bland annat att vara sakkunnig i brandfrågor i stora delar av byggprocessen. Det handlar också om att i kommunens planprocesser beakta risker som ras- och skred, översvämning, avstånd till olika former av riskfylld verksamhet samt beakta sådant som kan ha betydelse för kommunens förmåga att genomföra insatser som behov av fordon för livräddning på hög höjd, brandposter och behov av framkomlighet för räddningstjänstfordon.

I frågor om serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) bistår räddningstjänsten i frågor om lokalerna är anpassade för det personantal samt verksamhet som anges i ansökan.

Räddningstjänsten är även remissinstans till Polismyndigheten i frågor kring säkerhet vid allmän sammankomst, offentlig tillställning, användande av offentlig plats, idrottsevenemang eller fyrverkeri, scenfyrverkeri eller annan pyroteknik enligt ordningslagen (1993:1617) samt tillstånd till hotell- och pensionatverksamhet enligt lag (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse.

7.4.3 Eldningsförbud

Kommuner har möjligheten att utfärda eldningsförbud utifrån LSO. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eldningsförbudet kan dömas till böter. Den gemensamma räddningsnämndens ordförande har möjlighet att utfärda eldningsförbud för Piteå och Älvsbyns kommun.

7.4.4 Brandredskapsservice

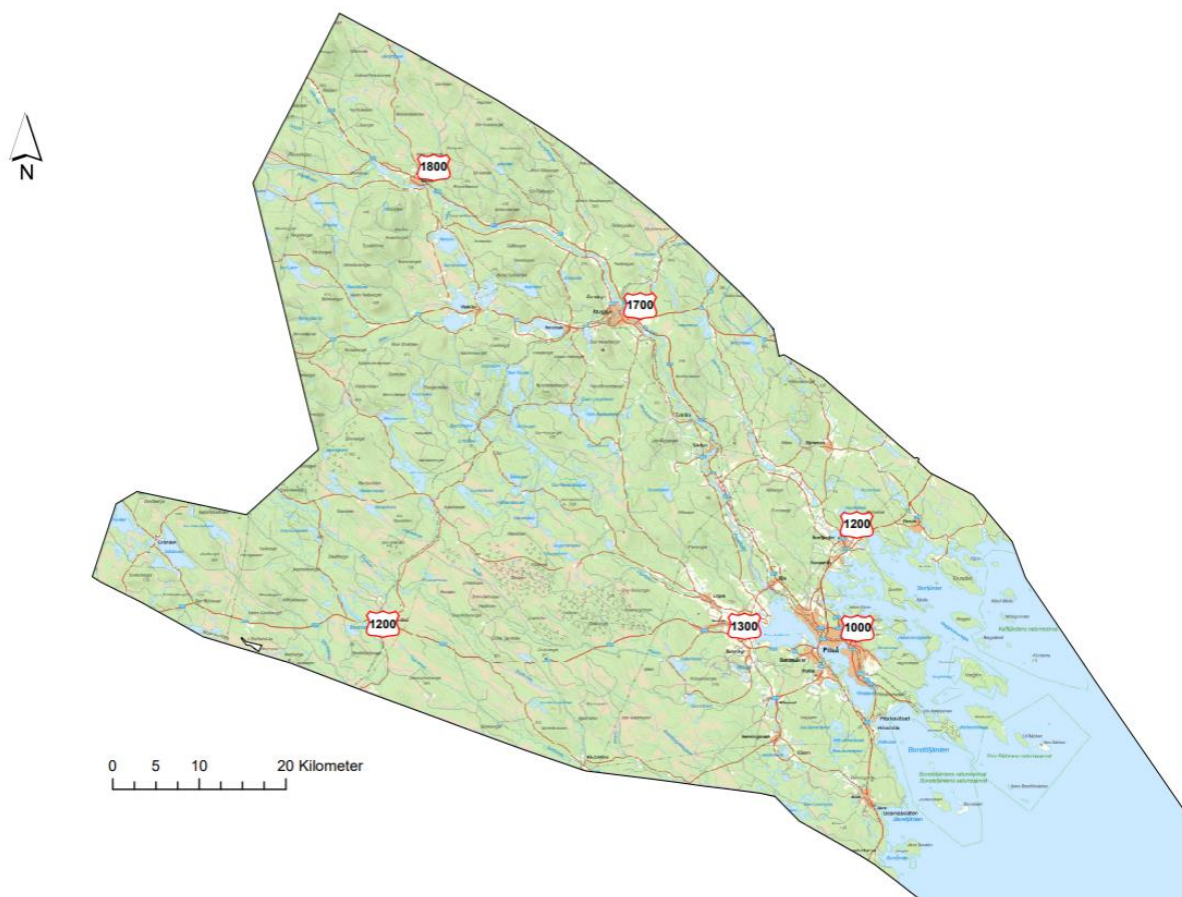
Räddningstjänsten tillhandahåller brandredskapsservice åt Piteå Kommunföretag AB samt Piteå kommuns verksamheter och fastigheter enligt upprättade avtal. Detta innefattar årlig service samt utbyte av släckutrustning.

8 Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

8.1 Övergripande

Under dygnets alla timmar, året om, upprätthåller räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn en förmåga att hantera de olyckor som kan inträffa inom kommunerna, se figur 3 samt tabell 2 för översikt.

Figur 3. Placering av stationer i Piteå och Älvsbyns kommun.

Station 1000 Piteå utgör heltidsstation med personal som har en anspänningstid på 90 sekunder. Station 1100 utgör Piteås station för Räddningspersonal i beredskap (RIB) vilken utgår från samma station som Station 1000 och har en anspänningstid på 8 minuter. Station 1700 Älvsbyn utgör RIB station med en anspänningstid på 6 minuter. I Älvsbyn finns ett första insatsbefäl (FIB) som är tänkt att kunna verka som befäl för både station 1700 samt 1800. Station 1800 Vidsel utgör en RIB station med anspänningstid 6 minuter. Med anspänningstid menas tiden från att en enhet har larmats av SOS Alarm till dess att enheten är på väg för att genomföra en insats.

Station 1200 Norrfjärden, Station 1300 Infjärden och Station 1400 Långträsk utgör värn med ca. 10 inskrivna personer per station där ingen har beredskap och därmed ingen anspänningstid.

Tabell 2. Räddningsenheter i Piteå och Älvsbyns kommun

Utgångspunkt	Personella resurser (Befäl + Brandmän)	Anspänningstid	Specialresurser
Station 1000 Piteå	1+5	90 sekunder	Styrkeledare, Släckbil, Tankbil, Höjdfordon, Tung räddning, Större båt, Bandvagn, 6-hjuling, skoter, Oljeskyddscontainer, Saneringsenhet (MSB)
Station 1100 Piteå RIB	1+4	8 minuter	Styrkeledare, Släckbil, Tankbil, Höjdfordon
Station 1200 Norrfjärden värn	0-10	Ingen anspänningstid	Släckbil
Station 1300 Infjärden värn	0-10	Ingen anspänningstid	Släckbil
Station 1400 Långträsk värn	0-10	Ingen anspänningstid	Släckbil, skoter
Station 1700 Älvsbyn RIB	1*+1+5	6 min	Styrkeledare, FIB*, Släckbil, Tankbil, Höjdfordon, Båt, Bandvagn, 4-hjuling, skoter
Station 1800 Vidsel RIB	0+2 (+Fri inryckning)	6 min	Släckbil, Bandvagn, Båt
Piteå kommun	1	20 min**	Insatsledare

* FIB – Första insatsbefäl

** Insatsledare Piteå har 20 minuters anspänningstid till station 1000.

8.1.1 Tillgång till resurser i samverkan med andra kommuner

Piteå och Älvsbyns kommun har överenskommelse med Arvidsjaurs kommun om ömsesidig larmning av närmaste räddningsstyrka för att få kortast möjliga insatstid till olycksplatsen.

Övriga grannkommuner ingår i ett gemensamt ledningssystem och larmas enligt plan. Inom hela samverkansområdet Räddningssamverkan Nord finns möjlighet att larma resurser över kommungränserna. Mer information gällande gemensam ledning finns under kapitlet, Ledning i räddningstjänsten.

8.1.2 Alarmering av räddningsorganet

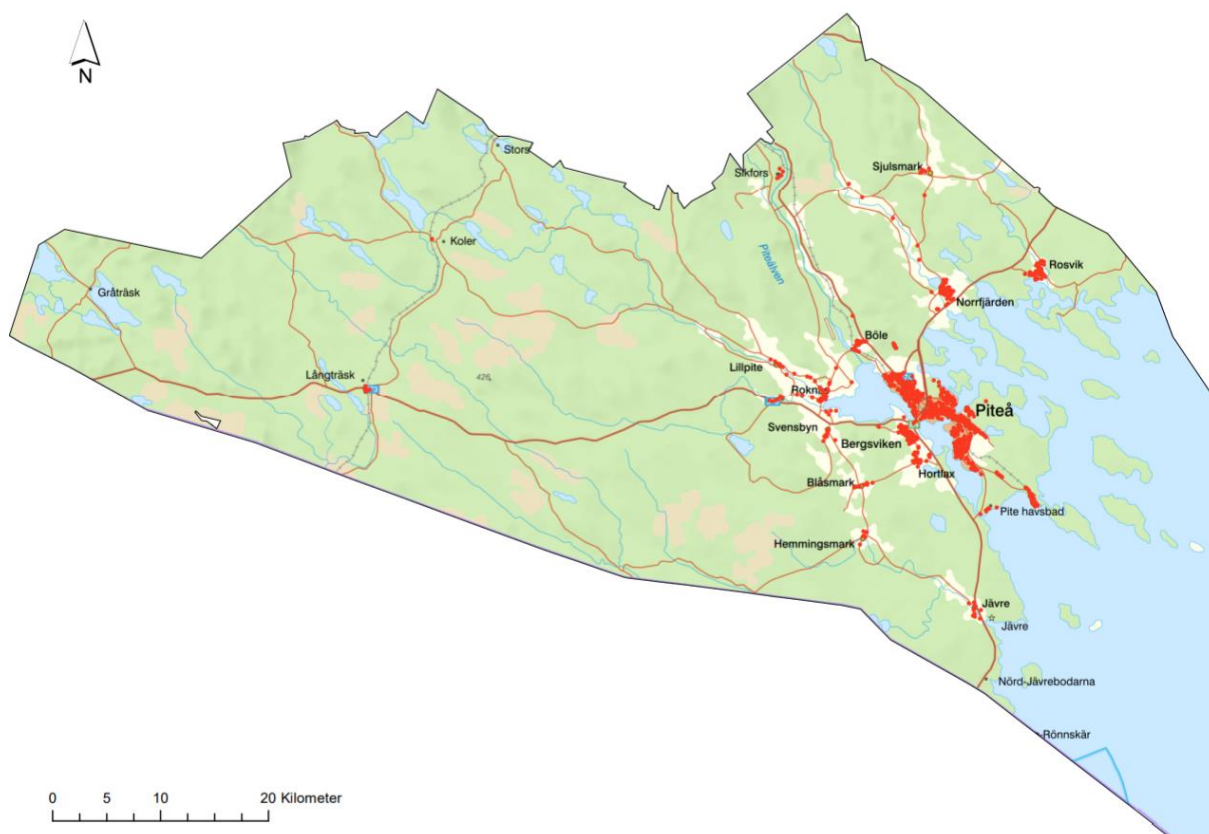
Piteå och Älvsbyns kommun har avtal med SOS Alarm AB som i första hand genom SOS Luleå larmar ut räddningsresurser. När samtal inkommer larmar SOS ut räddningsstyrkor enligt larmplan, beslutad av räddningschefen utifrån konceptet Dynamisk resurshantering (DRH). Vilket innebär att närmaste enhet med begärd förmåga larmas.

Vid avbrott eller störningar i telenäten, med följd att det inte går att ringa 112, finns en plan att bemanna stationer dit allmänheten kan bege sig för att larma kommunen. Följande brandstationer avses i första hand nyttjas för detta: Piteå, Norrfjärden, Infjärden, Långträsk, Älvsbyn och Vidsel. Från dessa platser kan även övriga räddningsresurser i kommunen samt övriga blåljusorganisationer larmas. Möjlighet att utse fler platser för allmänheten att bege sig till finns och information om eventuellt övriga platser kommer meddelas via ”Viktigt meddelande till allmänheten”.

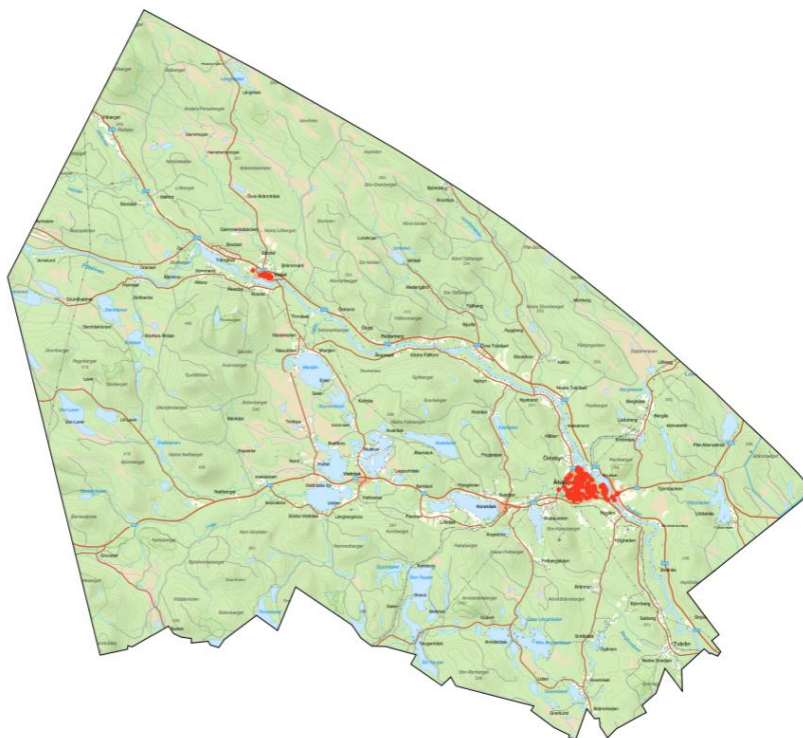
8.1.3 Brandvattenförsörjning

I Piteå kommun ansvarar det kommunala bolaget Pireva samt Fastighets- och servicenämnden för brandvattenförsörjningen. Pireva har ansvar för det kommunala vattennätet och de markbrandposter som finns kopplat till detta nät. Fastighets- och servicenämnden ansvarar för de väggbrandposter som finns anslutna till det kommunala vattennätet. I figur 4 redovisas de brandposter som finns i Piteå kommun.

Figur 4. Karta över brandposter i Piteå kommun, röd punkt motsvarar en brandpost.

I Älvsbyns kommun ansvarar det kommunala bolaget Älvsbyns Energi för brandvattenförsörjningen. I figur 5 redovisas de brandposter som finns i Älvsbyns kommun.

Figur 5. Karta över brandposter i Älvsbyns kommun, röd punkt motsvarar en brandpost.

Brandvattenstrategin inom Piteå och Älvsbyns kommun utgörs i huvudsak av tre olika metoder för att kontinuerligt försörja en släckinsats med brandvatten:

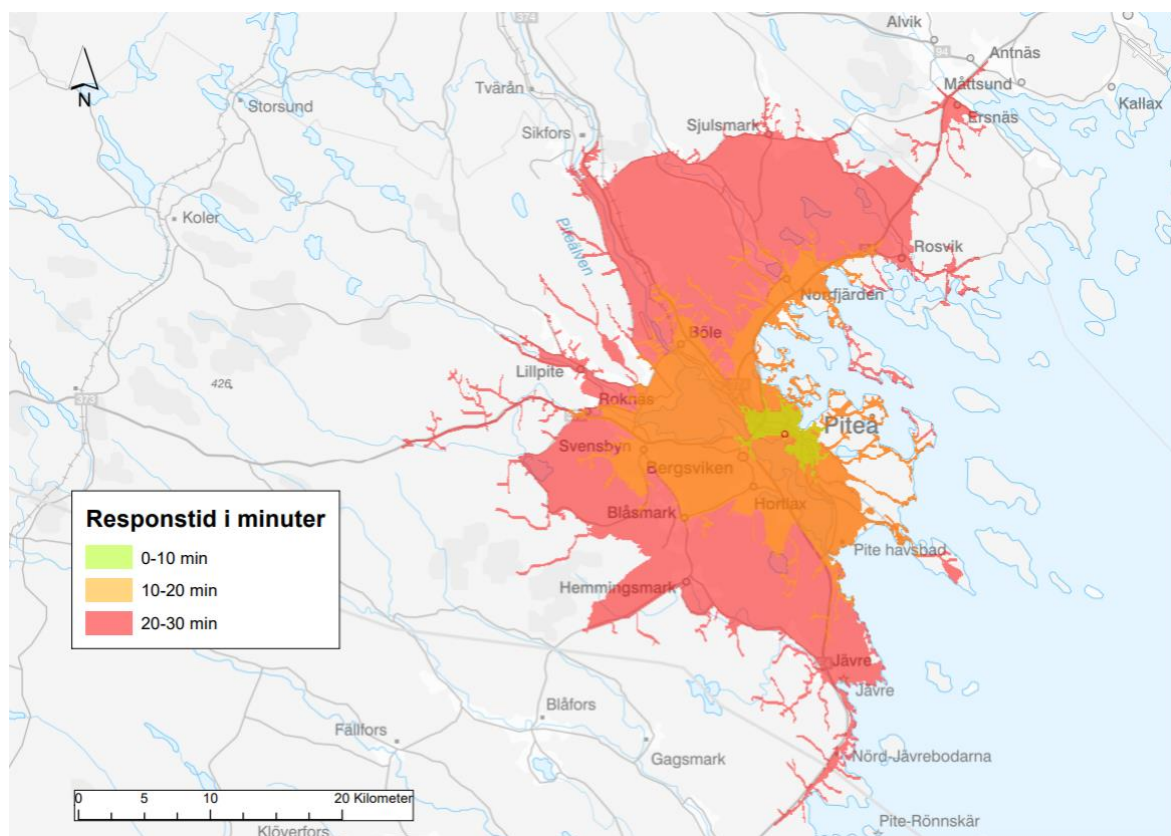
1. Konventionell brandvattenförsörjning med slang från brandpost till brandplatsen.
2. Alternativ brandvattenförsörjning med skytteltrafik från brandpost eller vattenkiosk till brandplatsen.
3. Upptag av vatten från reservoarer eller öppet vatten.

Kommunerna har som ambition att upprätta brandvattenplaner.⁷ I Piteå ser man just nu även över möjligheten att frångå delar av den konventionella brandvattenförsörjningen via flertalet brandposter och övergå till ett fåtal fyllstationer med högre kapacitet taktiskt placerade i tätorter och nyttja skytteltrafik från dessa fyllstationer till brandplats.

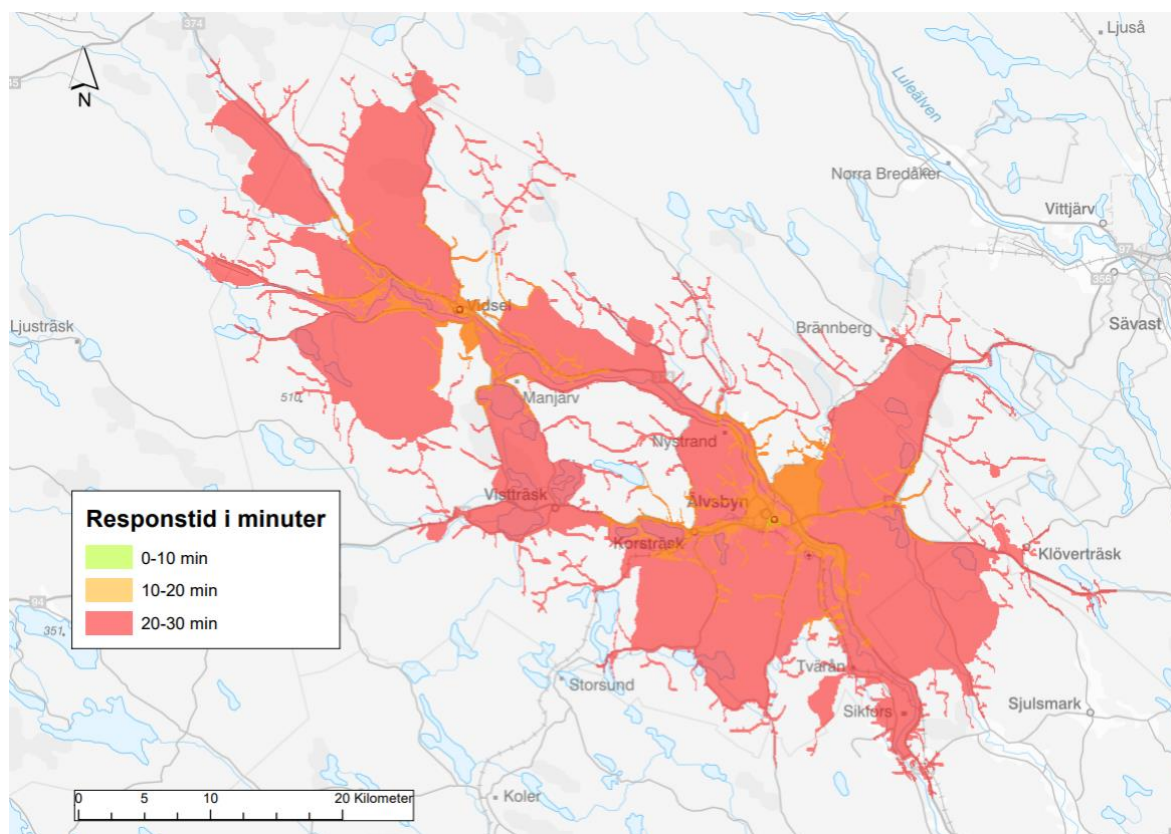
8.1.4 Responstider

Responstid är den tid från det att en hjälpsökande påbörjar tillkallandet av hjälp, vanligtvis genom ett 112-samtal till SOS Alarm, till dess att första kommunala räddningsresurs är framme på plats hos den hjälpsökande och kan påbörja åtgärder. Kartan i figur 6 visar responstiden för Piteå kommun och kartan i figur 7 visar responstider för Älvsbyns kommun. Aktuella underlag för körtidsanalysen redovisas i tabell 3, körtidsanalyser har nyttjat gällande hastighetsrestriktioner.

⁷ Distribution av dricksvatten - P114, 2020

Figur 6. Karta över responstider Piteå kommun, röd punkt markerar placering av station 1000.

Figur 7. Karta över responstider Älvsbyns kommun, röda punkter markerar placering av station 1700 och 1800.

Tabell 3. Beräkningsunderlag för responstider inom Piteå och Älvsbyns kommun.

	Tidfaktor i sekunder
Larmhanteringstid SOS (Historisk)	180*
Beräknad anspänningstid Piteå (Heltid)	90
Beräknad anspänningstid Piteå (RIB)	480
Beräknad anspänningstid Älvsbyn (RIB)	360
Beräknad anspänningstid Vidsel (RIB)	360

* Ungefärligt medianvärde för SOS Alarms larmhanteringstid 2023-01-01 t.o.m. 2023-04-30 (tid till svar + tid till huvudlarm)

I tabell 4 redovisas vilken andel av befolkningen i Piteå kommun som nås inom 10, 20 och 30 minuter från det att station 1000 larmas till dess att räddningstjänsten är på plats för att påbörja skadeavhjälpande åtgärder, dvs. anspänningstid och körtid (insatstid).

Tabell 4. Insatstid för station 1000, Piteå kommun. Befolkningsdata från 2023.

Insatstid	Andel av befolkning
<10 min	66,0 %
10-20 min	91,0 %
20-30 min	98,5 %

I tabell 5 redovisas vilken andel av befolkningen i Älvsbyns kommun som nås inom 10, 20 och 30 minuter från det att station 1700 och 1800 larmas till dess att räddningstjänsten är på plats för att påbörja skadeavhjälpande åtgärder, dvs. anspänningstid och körtid (insatstid).

Tabell 5. Insatstid för station 1700 och 1800, Älvsbyns kommun. Befolkningsdata från 2023.

Insatstid	Andel av befolkning
<10 min	70,7 %
10-20 min	94,7 %
20-30 min	99,9 %

8.1.5 Samverkan med andra aktörer

Kommunerna har i olika omfattning en etablerad samverkan med flera aktörer, såsom SOS Alarm AB, Länsstyrelsen Norrbotten, Region Norrbotten, Trafikverket, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Sjöräddningssällskapet, Polisen och Försvarsmakten. Kommunerna har också överenskommelser om resurser med vissa av de farliga verksamheterna i kommunen som har lämpliga resurser att tillgå vid räddningsinsatser.

Övningar sker med de olika samverkande aktörerna i olika forum och i varierande omfattning.

Övergripande ledning av räddningsinsatser sker i samverkan med Räddningssamverkan Nord. Se avsnitt 8.3 för mer information.

Avtal som säkerställer samverkan och tillgång till resurser finns i Bilaga A: Dokumentförteckning.

8.1.6 Varning och information till allmänheten

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser.

Några tänkbara händelser som kan föranleda ett snabbt behov av varning och information är:

- utsläpp av giftiga eller brandfarliga gaser
- olje- och kemikalieutsläpp som påverkar vattentäkter
- stor explosionsrisk
- omfattande brand som producerar stora mängder giftig eller irriterande brandrök

- radioaktivt nedfall
- höjd beredskap och krig

Meddelanden som behöver nå allmänheten i samband med sådana situationer, s.k. viktiga meddelanden till allmänheten, är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom såväl vid allvarliga olyckor i fredstid som under höjd beredskap. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler.

VMA-systemet ska kunna fungera både i fred och krig för att skydda människor och egendom. Det utgör därför en viktig del av Sveriges krisberedskap, befolkningsskydd och ytterst försvarsförmåga.

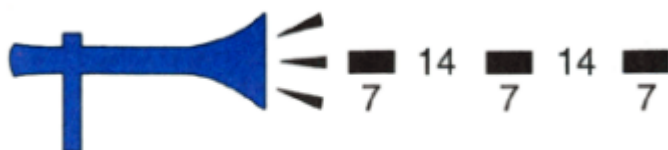
De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten är i huvudsak sändning i radio och tv, till telefoner (SMS) och i anläggningar för utomhusvarning populärt kallat "Hesa Fredrik".

Räddningsledaren ansvarar för att allmänheten varnas och att riktig information lämnas vid allvarliga olyckor. Vid beslut om att allmänheten ska varnas med anledning av omedelbar eller snart förestående fara, används "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA) som begärs hos SOS Alarm som vidarebefordrar till radio och TV. Två nivåer finns; varningsmeddelande respektive myndighetsmeddelande. Varningsmeddelandet kan kombineras med signal från utomhusvarning. Varningsmeddelandet bryter pågående mediasändningar medan informationsmeddelande får anpassas till sändningstabblån.

För viktiga meddelanden eller information som inte innebär omedelbar eller snart förestående fara kan lokalradion nyttjas genom att begära sändning av "myndighetsmeddelande".

Vid extraordinär händelse eller en större olycka kommer viktiga meddelanden och annan nödvändig information att publiceras på Piteå respektive Älvsbyns kommuns hemsida.

Utomhusvarningssystemet täcker området Piteå centralort, Öjebyn, Haraholmen samt Älvsbyns centralort. VMA-signalen består av upprepade 7 sekunder långa ljudstötar med 14 sekunders paus emellan.

Signalen faran över är en lång signal på 30 till 40 sekunder.

När signalen ges ska allmänheten bege sig inomhus, stänga fönster, dörrar och ventilation samt lyssna på riks- eller lokalradion. Utlöst signal ska direkt åtföljas av aktuell information i radio och TV.

Utomhusalarmeringssystemet kan även kompletteras eller ersättas med SMS-utskick. Räddningsledaren kan därmed skicka ut SMS-information via SOS Alarm genom VMA-systemet till mobiltelefoner som befinner sig i ett riskområde.

Piteå och Älvsbyns kommun ansvarar för driften av utomhusvarningssystemet, själva arbetet utförs av Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn. Varningssystemet testas fyra gånger per år. Viktigt meddelande-signalen följd av signalen "Faran över" provas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december, klockan 15.00.

8.2 Per olyckstyp

8.2.1 Brand i byggnad

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Genomföra livräddande och skadeavhjälpande insatser exempelvis – alla personer ska vara utrymda ur byggnaden och hotade liv räddas. - Förhindra skador på egendom exempelvis genom att brandspridningen till omkringliggande byggnader förhindras, branden släcks i start byggnaden och branden begränsas till startutrymmet. - Förhindra skador på miljön genom att omhänderta miljöskadliga ämnen - Bränders samhällspåverkan minskas.	- Utföra utvärdig släckning - Hjälpa med utrymning med stega genom fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå - Hjälpa med utrymning med stega genom fönster vars underkant är högst 23 meter över marknivå - Hjälpa med utrymning med stega genom fönster från högst tredje våningsplanet (friliggande flerbostadshus) - Utföra rökdykarinsats - Utföra samtidiga livräddnings- och/eller släckningsinsatser - Utföra rökdykning i högriskmiljö - Möjlighet att ansluta till brandpost - Brandvattenförsörjning av brandplatsen med tankbil - Omhänderta släckvatten - Utföra beskjutning av gasflaskor	- Släckbil - Tankbil - Höjdfordon - Rökdykare - Sektionsstega - Utskjutsstega - Brytverktyg - Presenning, brunnstätning - Skytt

Förmåga brand i byggnad	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Utföra utvärdig släckning	X	X	X	X	X	X	X
Hjälpa med utrymning med stega genom fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå	X	X				X	
Hjälpa med utrymning med höjdfordon genom fönster vars underkant är högst 23 meter över marknivå	X	X				X	
Hjälpa med utrymning med stega genom fönster från högst tredje våningsplanet (friliggande flerbostadshus)	X	X	X	X	X	X	X
Utföra rökdykarinsats	X	X				X	
Utföra samtidiga livräddnings- och/eller släckningsinsatser	X					X	
Utföra rökdykning i högriskmiljö	X*	X*				X*	
Möjlighet att ansluta till brandpost	X	X	X	X	X	X	X
Brandvattenförsörjning av brandplatsen med tankbil	X	X				X	
Omhänderta släckvatten	X	X				X	X
Utföra beskjutning av gasflaskor	X**						

* Kan påbörja insats men kräver mer personal för att genomföra, ex. två styrkor.

** Anspänningstid enligt tabell X kan var längre

I kommunerna sker inte någon variation över tid.

Station 1800 har en lägre förmåga gällande livräddning än övriga RIB stationer då de bemannas av 0+2 och inte har kompetens för rökdykning.

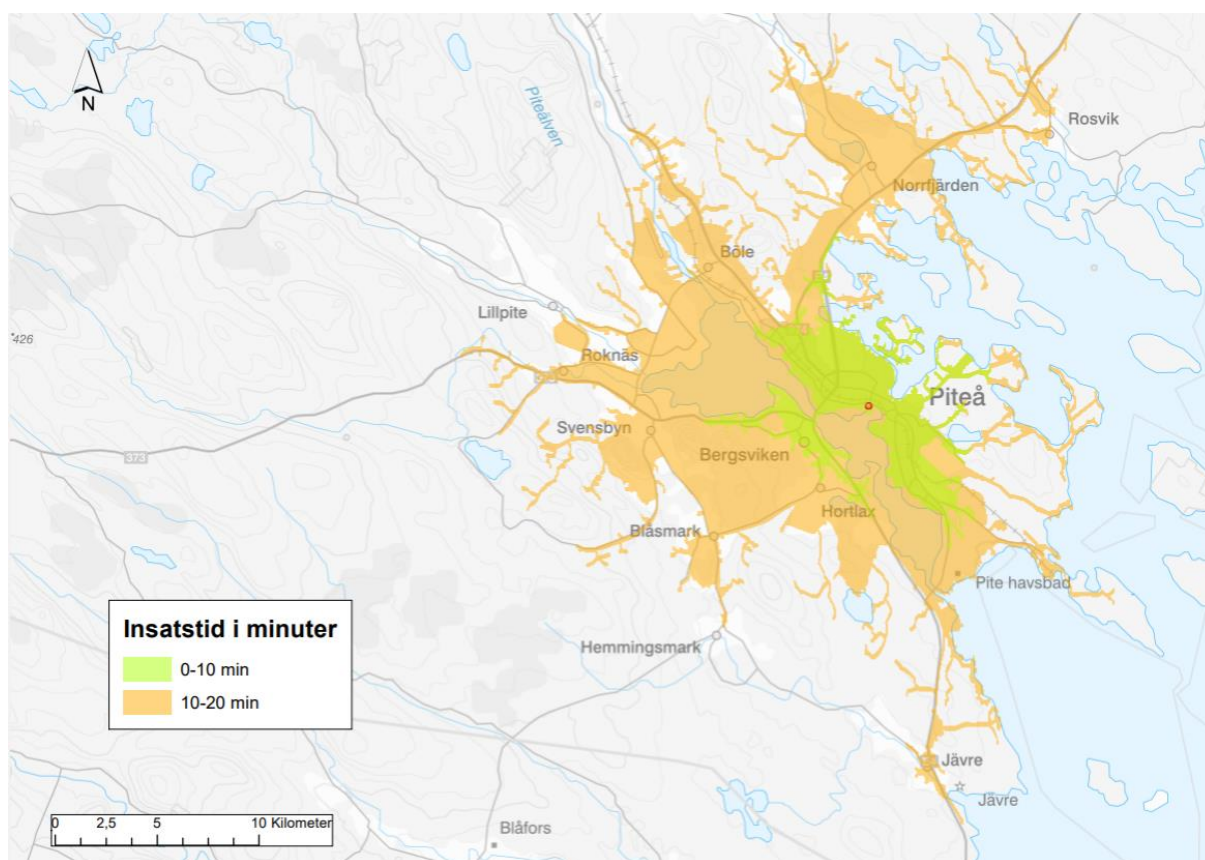

På station 1000 och 1700 finns tankbilsresurser, två per station, som snabbt kan brandvattenförsörja en släckinsats. Brandplatsen kan vattenförsörjas antingen genom uppkoppling mot brandpost i närheten eller genom skytteltrafik med tankbilar.

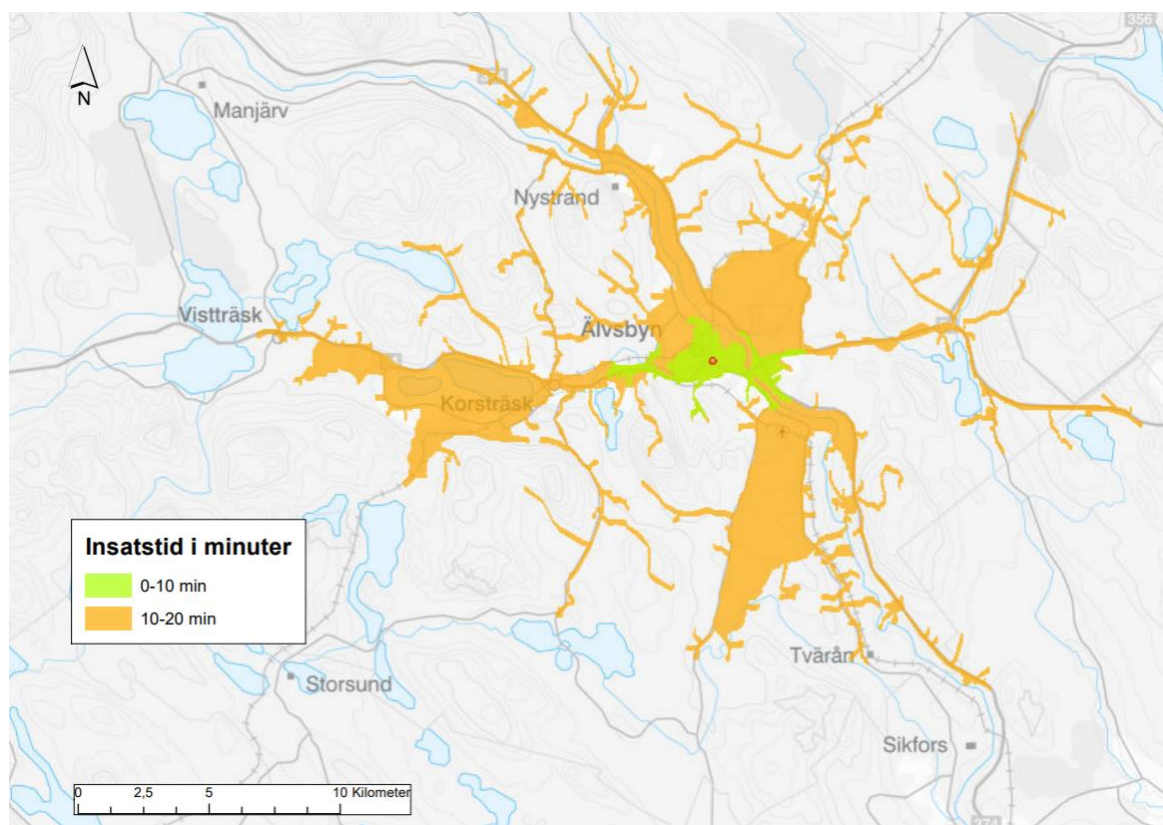
Beskjutning av gasflaskor är en specialförmåga som inte alltid finns beredskapslagd. Om beskjutning krävs så kan personal behöva ringas in.

Station 1000, 1100 samt 1700 har förmåga att genomföra utrymning via fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå via bärbara stegar i verksamhetsklass 1 och 3 (enligt boverkets byggregler, BBR). Station 1000, 1100 och 1700 har även förmåga att genomföra utrymning via fönster vars underkant är högst 23 meter över marknivå via höjdfordon i verksamhetsklass 1 och 3. Utöver detta har station 1200, 1300, 1400 och 1800 förmåga till stegutrymning för friliggande flerbostadshus i verksamhetsklass 3 med högst 3 våningsplan, då station 1200, 1300 och 1400 utgör värn finns dock ingen garanti att dessa responderar på larm.

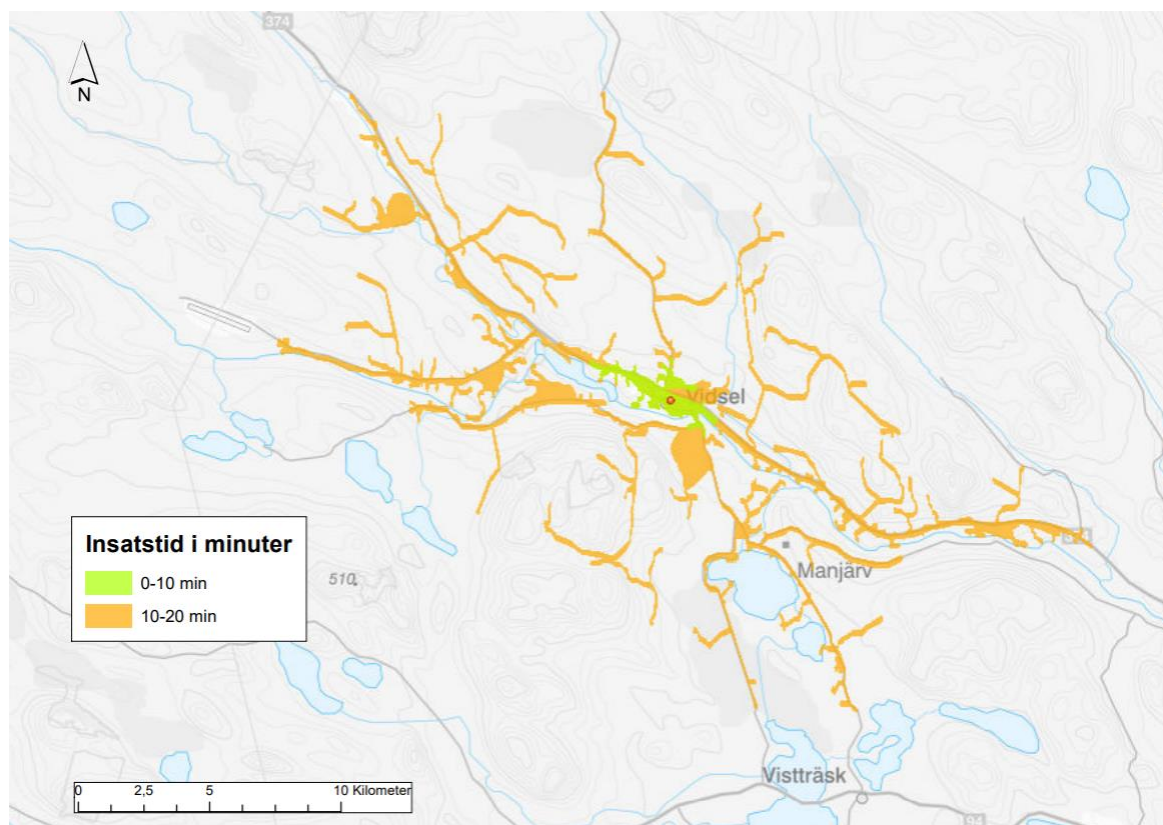
Figurer 8-10 redovisar 10 samt 20 minuterszoner för räddningstjänsten utifrån **anspänningstid** samt **körtid**, dvs. **larmhanteringstid** samt **uppstartstid för insatsen är inte inräknat**. För att tillämpa utrymning via fönster med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning eller höjdfordon är 10 minuterszonen den övre gränsen. För friliggande flerbostadshus i verksamhetsklass 3 med högst tre våningsplan är 20 minuterszonen den övre gränsen. För att kunna tillämpa utrymning via räddningstjänsten krävs även att uppställningsplatser är dimensionerade för räddningstjänstens utrustning (stegar eller höjdfordon). Larmhanteringstiden är uppskattade till 180 sek, uppstartstiden för stegresning och uppställning av höjdfordon är uppskattad till 180 sek.

Figur 8. Karta över höjdfordons- och stegutrymning station 1000, röd punkt markerar placering av station 1000.

Figur 9. Karta över höjdfordons- och stegutrymning station 1700, röd punkt markerar placering av station 1700.

Figur 10. Karta över höjdfordons- och stegutrymning station 1800, röd punkt markerar placering av station 1800.

8.2.2 Brand utomhus

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Brandens utbredning ska lokaliseras så snabbt som möjligt. - När branden är lokaliserad ska branden släckas på ett effektivt sätt utifrån lokala förhållanden. Vid behov ska allmänheten utrymmas. - Markägaren ska informeras om ansvaret och efterföljande åtgärder.	- Skapa korrekt och uppdaterad lägesbild och prognos kring storleken och intensitet av branden - Begränsa och släcka mindre bränder i upplag, fordon, skog och mark - Begränsa och släcka bränder i upplag, skog och mark där ej flera samtidiga släckinsatser krävs - Släcka bränder, som kräver flera samtidiga släckåtgärder - Brandvattenförsörjning från tankbil, vattendrag, brandpost - Markägare och drabbad informeras	- Släckbil - Tankbil - Motorsprutor - Terrängfordon - Depåutrustning - Drönare

Förmåga brand utomhus	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Skapa korrekt och uppdaterad lägesbild och prognos kring storleken och intensitet av branden	X	X	X	X	X	X	X
Begränsa och släcka mindre bränder i upplag, fordon, skog och mark	X	X	X	X	X	X	X
Begränsa och släcka bränder i upplag, skog och mark där ej flera samtidiga släckinsatser krävs	X	X				X	X*
Släcka bränder, som kräver flera samtidiga släckåtgärder	X	X				X	
Brandvattenförsörjning från tankbil, vattendrag, brandpost	X	X	X**	X**	X**	X	X
Markägare och drabbad informeras	X					X	

* Fri inryckning, vid fler än 0+4 samt befäl och tankbil från station 1700 bedöms förmåga finnas.

** Ej möjlighet från vattendrag

I kommunerna sker inte någon variation över tid.

Samtliga stationer har en grundläggande förmåga att kunna lokalisera en brand och skapa en lägesbild och prognos av branden. I Piteå finns en högre förmåga inom detta med utökat ledningsstöd och materiel för ändamålet. Personal från Piteå har kompetens att läsa och tolka brandriskprognos, avläsning av väderförhållanden och hantera drönare.

Samtliga stationer har förmåga att släcka en mindre brand. Hur stora och hur snabbt en brand kan släckas beror på yttre omständigheter.

Stationer med minst 1+4 har utöver släckbil även tillgång till tankbil och bedöms ha förmåga att kunna hantera något större bränder och därmed kunna hantera två fronter samtidigt. Storleken på dessa bränder spelar självklart stor roll och kommunens ambition är att alltid agera kraftfullt på skogsbränder för att aldrig vara underdimensionerande vid en brand. Station 1000, 1100 och 1700 har tillgång till tankbil samt någon form av motorspruta, station 1800 har tillgång till tankbil via station 1700.

Nationella förstärkningsresurser för brand i skog och mark finns tillgängliga i Skellefteå och Boden.

Den huvudsakliga informationen till markägare och övriga drabbade sker genom personal från station 1000 eller 1700 samt genom personal i den övergripande ledningen.

Skum krävs ibland för brandsläckning av fordon utomhus exempelvis i kombination med drivmedelsläckage. Mer information om kommunens skumresurs finns under avsnitt 8.2.4 Olycka med farliga ämnen.

8.2.3 Trafikolycka

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Skadeplatsen ska vara säker och skyddad mot brand och olycka - Skadade och inblandade ska kunna sättas i säkerhet och avtransporteras mot sjukhus - Utsläpp av farliga ämnen ska inte påverka miljön.	- Säkra olycksplatsen, genom avspärning och släckning av brand samt omhändertagande av avfall. - Utföra losstagnning, låg - Utföra losstagnning, medel - Utföra losstagnning, hög - Utföra losstagnning tunga fordon - Utföra två samtidiga losstagningar - Säkra olycksplatsen på järnväg	- Släckbil - Buffertfordon - Losstagningsutrustning - Tung räddning - Jordningsutrustning

Förmåga trafikolycka	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Säkra olycksplatsen, genom avspärning och släckning av brand samt omhändertagande av avfall.	X	X	X	X	X	X	X
Utföra losstagnning	X	X				X	X
Utföra två samtidiga losstagningar	X						
Tung räddning	X	X*				X*	
Säkra olycksplatsen på järnväg	X					X	

* Kan påbörja insats men kräver mer personal för att genomföra, ex. två styrkor.

I kommunerna sker inte någon variation över tid.

Samtliga stationer har förmåga att assistera i att säkra olycksplats, avspärra samt losstagnning och på en grundläggande nivå där drabbade inte sitter fast i fordonet. Station 1000 har förmåga att utföra losstagnning på två fronter samtidigt för de flesta typer av olyckor med dagens bilar.

På station 1000 finns extra resurser för insatser mot tunga fordon. Kunskap att inleda insats vid olycka med tunga fordon finns även på station 1100 och 1700, vanligtvis larmas två styrkor till händelse med tunga fordon där flera personer är drabbade.

I Piteå och Älvsbyn finns även möjlighet att genomföra en arbetsjordning i samband med olycka på järnväg.

8.2.4 Olycka med farliga ämnen

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Farliga ämnen ska omhändertas och inte vålla fortsatt skada för liv, egendom och miljö. - Olycksdrabbade i fara för utsläpp ska vara i säkerhet utan yttre skador. - Olycksdrabbade som utsatts för farliga ämnen ska livräddas, saneras för att möjliggöra transport mot sjukhus	- Genomföra insats vid utsläpp av farligt ämne i kontaminerat område, tex livräddning, egendomsskydd eller miljöräddning (ej kemdykning) - Utföra sanering av enstaka personer och egen personal - Utföra släckinsats mot mindre mängd brandfarlig vara - Släcka spillbrand. 250 m² opolär vätska 250 m² polär vätska - Indikera brandfarliga och vanligt förekommande giftiga ämnen. - Medverka vid räddningstjänst eller sanering eller utsläpp av radioaktivt ämne - Kunna genomföra kemdykarinsats - Begränsa spridning och utsläpp av större mängd farligt ämne eller förorenat släckvatten - Utföra insats vid utsläpp av miljöfarligt ämne till havs, sjö och strömmande vatten	- Släckbil - Tankbil - Skum alt. tankbil med skum - Utrustning för skumpåföring - Kemdräkter - Saneringsutrustning - Indikeringsutrustning - Utrustning för upptag, begränsning (uppsamlingskärl, presenningar) - Länsor och strandskyddsduk

Förmåga olycka med farliga ämnen	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Genomföra insats vid utsläpp av farligt ämne i kontaminerat område, tex livräddning, egendomsskydd eller miljöräddning (ej kemdykning)	X	X				X	X
Utföra sanering av enstaka personer och egen personal	X	X				X	X
Utföra storskalig sanering av personer (Nationell saneringsenhet)	X						
Utföra släckinsats mot mindre mängd brandfarlig vara (Alkoholres skumsläckare)	X	X			X	X	X
Släcka spillbrand. 250 m² opolär vätska 250 m² polär vätska	X					X*	
Indikera brandfarliga och vanligt förekommande giftiga ämnen.	X					X	
Medverka vid räddningstjänst eller sanering eller utsläpp av radioaktivt ämne	X						
Kunna genomföra kemdykarinsats	X						
Begränsa spridning och utsläpp av större mängd farligt ämne eller förorenat släckvatten	X					X	
Utföra insats vid utsläpp av miljöfarligt ämne till havs, sjö och strömmande vatten	X						

* Stn 1700 klarar 100 m² polär vätska.

I kommunerna sker inte någon variation över tid.

Heltids och RIB stationer kan genomföra avspärning och akut omhändertagande av personer som drabbats av farliga ämnen. Kemdykarresurser finns på station 1000. På station 1000 finns utökade möjligheter att indikera olika farliga ämnen och explosiv atmosfär jämfört med station 1700, däribland

radiak. Station 1000 utgör även nationell saneringsresurs på uppdrag av MSB och har därmed högre förmåga till sanering än de flesta andra kommuner i Sverige.

Heltids och RIB stationer har förmåga att hantera mindre mängd utrunnen brandfarlig vara. Station 1100, 1400 och 1800 har förmåga till släckinsats mot mindre mängd brandfarlig vara med begränsad mängd skum. Förmåga att hantera ett större utsläpp av brandfarlig vara finns vid station 1000 och station 1700, detta kräver skum, skumutrustning samt tankbilar. Skum finns att tillgå på vissa släckbilar i Piteå samt Älvsbyn samt en tankbil i Piteå. Tankbilar finns att tillgå enligt tabell 6 nedan, utöver dessa finns även tankbilar i närliggande kommuner att tillgå.

Tabell 6. Tankbilar station 1000 samt 1700.

Fordonsnummer	Typ av fordon	Vatten och skummängd
1040	Lastväxlarbil station 1000	10 m ³ vatten + 80 l skum
1140	Lastväxlarbil station 1000	10 m ³ vatten + 80 l skum
1740	Lastväxlarbil station 1700	10 m ³ vatten
1940	Lastväxlarbil station 1700	10 m ³ vatten + 180 l skum

Piteå kommun har även utökade resurser för att omhänderta oljespill i både strömmande och lugnt vatten, delvis genom ett samarbete med vattenkraftverksbolagen samt större industrier. Resurser för detta finns på station 1000. För oljepåslag på kust finns en framtagna oljeskyddsplan med tillhörande kartmaterial som utgör beslutsunderlag för insatser med sanering av olja till havs.

8.2.5 Naturolycka

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Olycksdrabbad ska säkras på olycksplatsen och omhändertas på ett så effektivt sätt som möjligt - Översvämningar på samhällsviktig verksamhet ska begränsas	- Livrädda vid ras och skred (byggnad) - Röja nerfallna träd från väg - Begränsa skador vid översvämning	- Släckbil - Motorsprutor - Höghöjds enhet - Motorsågar - Översvämningsbarriärer

Förmåga naturolycka	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Livrädda vid ras och skred, enklare terräng	X	X				X	X*
Livrädda vid ras och skred, byggnad	X						
Röja nerfallna träd från väg	X					X	
Begränsa skador vid översvämning	X**					X**	

* Fri inryckning, vid fler än 0+2 samt befäl alt. tillsammans med stn 1700 bedöms förmåga finnas.

** Översvämningsbarriärer finns ej lokalt i Piteå eller Älvsbyn med nationella resurser finns i länet.

I kommunerna sker inte någon variation över tid. Personer från höghöjds enhet kan dock inte garanteras dygnet runt, året runt, men personer från gruppen kan utifrån möjlighet kallas in vid behov.

Heltid och RIB stationer har förmåga att genomföra enklare insatser för livräddning och transport i terräng och vid mindre ras och skred. Station 1000 bedöms ha högre förmåga till vertikal livräddning genom höghöjds enhet.

Heltid och RIB stationer har förmåga att genomföra enklare insatser för livräddning vid mindre ras och skred. Station 1000 har med hjälp av utrustning för tung räddning viss förmåga att säkra mindre delar av kollapsade byggnader för att möjliggöra losstagning av fastklämda personer.

Station 1000 samt 1700 har förmåga att med hjälp av motorsåg röja vägar från nerfallna träd.

Heltid och RIB har möjlighet att hantera översvämningar med hjälp av motorsprutor och andra hjälpmedel för att pumpa undan vatten vid en räddningsinsats. I Skellefteå och Haparanda finns utökade möjligheter att hantera översvämningar i form av översvänningsbarriärer.

8.2.6 Drunkning

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
Olycksdrabbad ska så snabbt som möjligt lokaliseras och vid behov omhändertas av sjukvård	- Utföra vatten- och islivräddning, med ytlivräddare och hansabräda - Ytlivräddning med fridyk max 4m - Utföra vattenlivräddning med båt - Vattenlivräddning i strömmande vatten	- Släckbil - Dragbil - Båtar - Hansabrädor - Ytlivräddare

Förmåga drunkning	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Utföra vatten- och islivräddning, med ytlivräddare och hansabräda	X	X				X	X
Utföra ytlivräddning med fridyk max 4 m	X						
Utföra vattenlivräddning med båt	X					X	X

I kommunerna sker inte någon variation över tid.

Heltids och RIB stationer har förmåga att med hansabräda genomföra en livräddande insats året om med ytlivräddare. Station 1000, 1700 samt 1800 har även möjlighet att utföra insats med båt när isläget möjliggör sjösättning och framkomst. Station 1000 har även förmåga till livräddning via fridyk till max 4 meters djup.

8.2.7 Lokala olyckstyper

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
- Djur i hotade situationer ska tas om hand på ett lämpligt sätt - Nödställda och skadade personer ska på ett säkert sätt föras vidare till säker plats. - Insatser vid flyg- och fartygsolyckor ska i samverkan med andra myndigheter genomföras på ett lämpligt sätt. - Insatser ska kunna utföras på öar i Skärgård	- Utföra djurlivräddning - Utföra räddningsinsats till nödställd på hög höjd då räddningstjänstens höjdfordon ej kan användas - Transportera skadad i terräng med hjälp av terrängfordon - Hantera insatser inom PDV* - Livrädda och genomföra insats vid flygolycka - Livrädda och genomföra insats vid fartygsolycka - Transportera personal och materiel till skärgård	- Utrustning djurlivräddning - Höghöjds enhet - Terrängfordon - Båt

Förmåga lokala olyckstyper	Station						
	1000	1100	1200	1300	1400	1700	1800
Utföra djurlivräddning	X					X	
Utföra räddningsinsats till nödställd på hög höjd då räddningstjänstens höjdfordon ej kan användas	X						
Transportera skadad i terräng med hjälp av terrängfordon	X	X				X	X
Hantera insatser inom PDV*	X					X	
Livrädda och genomföra insats vid flygolycka	X	X				X	X
Livrädda och genomföra insats vid fartygsolycka	X					X	X
Transportera personal och materiel till skärgård**	X						

* Pågående dödligt våld

** Ingen förmåga när isar inte bär för skoter och båt inte kan sjösättas

I kommunerna sker inte någon variation över tid. Personer från höghöjds enhet kan dock inte garanteras dygnet runt, året runt, men personer från gruppen kan utifrån möjlighet kallas in vid behov.

Förmåga till djurlivräddning med spännen och vajerspel bedöms endast upprätthållas vid station 1000 samt 1700, övriga stationer kan då stödja vid insats.

Höghöjds enheten på station 1000 kan säkra personer på hög höjd och i otillgängliga områden, ex. finns förmågan att transportera ner personer från vindkraftverk. Höghöjds enhet har även förmåga till annan vertikal livräddning, ex. fira sig ner i brunnar eller liknande.

Transport i terräng kan vid kortare sträckor genomföras av samtliga stationer, men förmåga till transport längre sträckor med terrängfordon finns på station 1000, 1100, 1700 samt 1800.

Station 1000 har genomfört utbildning för att kunna hantera PDV-händelser, station 1700 planeras genomgå enklare utbildning inom området. Vid PDV-händelser kommer tät samverkan med primärt polis ske.

Förmåga till att hantera flygolyckor inom kommunerna bedöms likställt med möjlighet till att hantera trafikolyckor med personbilar. Anledning till detta är att det vid de flygfält som finns inom kommunerna vanligtvis endast förekommer mindre flygplan samt helikoptrar med få passagerare. Det som till största del skiljer en flygolycka mot en trafikolycka inom området bedöms vara krafterna vid olycka samt tillgängligheten, för att transportera personal och materiel då det kan vara långt till farbar väg finns terrängfordon. Vid insats sker en samverkan mellan flera olika myndigheter och organisationer. För detta bedöms station 1000, 1100, 1700 och 1800 ha tillgång till material för respons samt åtgärder.

Fartygsolyckor har ett brett spektrum, från småbåtar till stora fartyg. Station 1000, 1700 samt 1800 har tillgång till båt för livräddning och framkomst till olycka med fartyg i de kommunala vatten som finns i respektive stationsområde. Både flygolyckor och fartygsolyckor på statligt vatten, leds av Sjöfartsverkets sjö- och flygräddningscentral (JRCC). Station 1000 har en något större båt med möjlighet att transportera personal samt materiel ut till skärgården förutsatt att väderförhållandena tillåter detta, vintertid nyttjas skoter för transport.

8.3 Ledning i räddningstjänsten

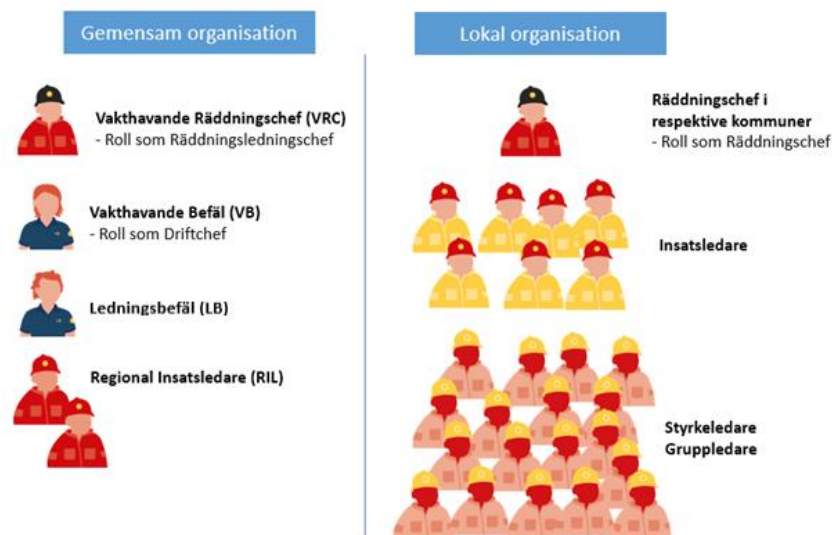
De resurser som finns inom den kommunala räddningstjänsten och som är ämnade att direkt respondera och hantera räddningsinsatser ingår i dess *räddningstjänstverksamhet*. Med resurser avses i det här fallet människor, teknik och materiella resurser. En räddningstjänstverksamhet är ständigt pågående och uppstår inte bara när det genomförs räddningsinsatser, utan innefattar även dess beredskap, det vill säga förmågan att hålla en viss beredskap för tänkbara händelseutvecklingar och potentiella olyckor.

Det krävs en ständig tillgång till ett *räddningsledningssystem* med syfte att säkerställa att denna räddningstjänstverksamhet hela tiden är ändamålsenligt ordnad, i syfte att ständigt kunna inleda och genomföra räddningsinsatser samt anpassa beredskapen mot den rådande riskbilden. Ledning av räddningstjänstverksamheten är en viktig del av förmågan för att genomföra effektiva insatser, framför allt när flera samtidiga insatser eller omfattande insatser ska hanteras. Räddningsledningssystemet innefattar allt från förhållningssätt och organisation till de grundläggande principerna för hur arbetet ska bedrivas; det ska definiera befattningar, fördelning av befogenheter, grunder för ledarskap samt principer för utförande av uppdraget och tekniska system. Räddningsledningssystemet är sammanfattningsvis en del av räddningstjänstverksamheten med syfte att uppnå inriktning och samordning för samtliga räddningsinsatser inom det geografiska området.

Ledningen av räddningstjänstverksamheten i Piteå och Älvsbyns kommun sker genom ett gemensamt räddningsledningssystem, Räddningssamverkan Nord, som innefattar 19 kommuner med ca 475 000 invånare i både Norr- och Västerbotten. De kommuner som ingår i räddningsledningssystemet är Kiruna, Gällivare, Pajala, Övertorneå, Haparanda, Kalix, Jokkmokk, Boden, Luleå, Piteå och Älvsbyn i Norrbottens län samt Skellefteå, Umeå, Vindeln och Robertsfors, Vännäs, Bjurholm och Nordmaling i Västerbottens län. I räddningsledningssystemet ingår det att styra samtliga organisatorers personella och materiella resurser i de berörda räddningstjänstverksamheterna. Vilka ramar räddningsledningssystemet har att utgå ifrån framgår av dokumentet *principer för beredskapshållning*.

Figur 11. Översikt av räddningsledningssystemet RC Nord.

Figur 12. Beskrivning av vilka ledningsfunktioner och dess roller som organiseras gemensamt respektive lokalt i räddningsledningssystemet. Styrkeledare och gruppledare representeras inte i korrekt antal på bilden ovan, mer kring detta finns längre ner i detta kapitel.

En ledningsfunktion innebär att lämpliga individer har utsetts till en funktion för att säkerställa att räddningsledningssystemet efter behov och över tid kan bemanna olika roller. Ledningsfunktioner, eller rättare sagt individerna i ledningsfunktionerna, förväntas kunna verka i ett antal roller, ofta samtidigt men ibland bara en åt gången. Ett exempel är att ledningsfunktionen vakthavande befäl förväntas verka i rollen som driftchef (bemannas över tid), men kan även behöva verka i roller som exempelvis händelsevärdering, insatsuppföljning och räddningsledare (bemannas vid behov).

8.3.1 Övergripande ledning

Med övergripande ledning avses den organisatoriska delen i räddningsledningssystemet som övergripande leder räddningstjänstverksamheten och som ständigt hanterar innehållet i systemledningen, det vill säga bedriver den kommunala räddningstjänstverksamheten. Den övergripande ledningen har förmåga att hantera omfattande eller komplexa räddningsinsatser samt vid flera samtida pågående räddningsinsatser ha en god förmåga att samordna och effektivt kunna leda pågående räddningsinsatser och samtidigt kunna upprätthålla den beslutade beredskapen i kommunen. Utöver detta har övergripande ledning förmåga att utföra de uppgifter som beskrivs i MSBFS 2021:4 5 §, vilket kan sammanfattas som;

- Kontinuerligt identifiera förändring i riskbild och initiera förberedelser
- Initiera räddningsinsatser vid samtida, dynamiska och komplexa olyckor
- Besluta om tillämpning av uppdrag och mål
- Skapa kontinuitet i räddningsinsatsers genomförande för så tidig effekt som möjligt
- Kunna utöka resurskapaciteten för ledning och anpassa ledningsarbetet utifrån kraven på ledning i stunden
- Följa upp om mål uppnås och prioritera resursanvändningen mellan flera räddningsinsatsers genomförande

- Säkerställa att ledningssystemet fungerar i relation till andra aktörer genom att exempelvis utse samverkansbefäl
- Skapa förutsättningar för att andra aktörer och att de ska kunna fortsätta sin hantering innan avveckling av insats

I räddningsledningssystemet utövas den övergripande ledningen gemensamt i systemet från en ledningscentral som benämns Räddningscentral Nord (RC Nord). RC Nord är samlokaliserad med SOS Alarms central i Luleå. Skulle en driftstörning av teknisk, organisatorisk karaktär eller som ett antagonistiskt hot inträffa samarbetar RC Nord med tre andra räddningscentraler, Östersund, Sundvall och Falun inom ramen för samverkansprojektet "Räddningsregion Nord", för att kunna överföra ledning och larmning till eller från dessa.

8.3.1.1 Räddningschef

I varje kommun ska det alltid finnas en räddningschef som leder räddningstjänsten (räddningstjänstverksamheten). Räddningschefen ansvarar för att kommunens räddningstjänst är ändamålsenligt ordnad och att räddningsinsatser kan genomföras inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt. Räddningschefen beslutar om huruvida en räddningsinsats ska inledas och ska i så fall också utse en räddningsledare. För att säkerställa detta året om, dygnet runt, har vissa befogenheter delegerats vidare till räddningsledningssystemets räddningsledningschef. Befogenheter har även delegerats till driftchefen, framför allt för att kunna verka i rollen som räddningsledare.

8.3.1.2 Vakthavande räddningschef

Ledningsfunktionen vakthavande räddningschef agerar i huvudsak i rollen som räddningsledningschef. Vakthavande räddningschef bemannas i huvudsak av erfarna räddningschefer med kompetens att leda stora organisationer, samverka med andra och med kunskap om övriga regionala förhållanden som är av betydelse för räddningstjänsten. Vakthavande räddningschef ska ha förmågan att själv initiera rollaktivitet i rollen som räddningsledningschef när så krävs. Samtliga räddningschefer i ledningssystemet har givit de individer som bemannar denna funktion i uppdrag att ansvara för den kontinuerliga styrningen av deras räddningstjänstverksamhet.

Räddningsledningschefen har till uppgift att utföra följande uppgifter;

- svara för kommunens ansvar för räddningstjänst och att räddningstjänsten ständigt är ändamålsenligt ordnad (LSO §1:2, §3:7 och §3:16),
- att verka i rollen räddningsledare samt utse räddningsledare (LSO 3:8a, 3:9, 6:1, 6:2, FSO 3:7)
- att besluta om vem som ska leda insats när det berör mer än en kommun (LSO §3:16a),
- att ständigt upprätthålla en övergripande ledning (LSO §3:16b),
- att övergripande säkerställa avsikten med beredskapen i hela området.
- att besluta om deltagande i räddningsinsats vid sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen (LSO § 6:7, § 6:8)
- att besluta om att begära resurser och prioritering av resurser från MSB och beslut om med resurser från ledningssystemet delta i andra räddningsinsatser (LSO 6:8:a).

Vidare arbetsuppgifter, instruktion för hur räddningsledningschefen ska arbeta samt kompetenskrav, framgår i dokumentet *instruktion för vakthavande räddningschef*.

8.3.1.3 Vakthavande befäl

Ledningsfunktionen vakthavande befäl agerar i huvudsak i rollen som driftchef i det löpande arbetet, det vill säga ansvarar för den kontinuerliga driften av räddningsledningssystemet, samt innehar i grunden rollen som inriktnings- och samordningskontakt (ISK) för systemet. Det vakthavande befälet

ska också agera i rollerna insatsuppföljning, beredskapshantering, stabschef och i normalfallet räddningsledare på uppdrag av räddningscheferna. Driftchefen finns ständigt tillgänglig och arbetar i sin helhet på uppdrag av räddningsledningschefen.

Ledningsfunktionen vakthavande befäl bemannas av erfarna brandbefäl som har kompetens att leda större och flera komplexa räddningsinsatser, samt har goda kunskaper om samverkande organisationer.

Driftchefen har till uppgift att utföra följande uppgifter;

- kontinuerligt värdera räddningstjänstverksamhetens agerande i förhållande till pågående och prognosticerad belastning,
- verkar i normalfallet i rollen som räddningsledare (LSO 3:8a, 3:9, 6:1, 6:2, FSO 3:7)
- följer upp systemets funktionalitet och identifierar störningar,
- disponerar samtliga resurser (inom *principerna för beredskapshållning*) och beslutar om resursförsörjning till räddningsinsatser inkl. ledningsresurser,
- organiserar förstärkning av ledningsförmåga,
- följer upp resursbehov och hur avsikt med insats uppnås,
- säkerställer en obruten ledningsprocess,
- hanterar resursförfrågan till närliggande räddningsledningssystem pågående räddningsinsatser,
- kontinuerligt bedriver omvärldsbevakning.

Vidare arbetsuppgifter, instruktion för hur driftchefen ska arbeta samt kompetenskrav, framgår i dokumentet *instruktion för vakthavande befäl*.

8.3.1.4 Ledningsbefäl

Ledningsfunktionen Ledningsbefäl syftar till att öka kapaciteten i ledningscentralens arbete under perioder med hög belastning, eller i perioder där det råder större behov av en proaktiv arbetsfördelning, exempelvis vid höga brandriskvärden, risk för stora väderstörningar eller liknande. Ledningsfunktionen förväntas i huvudsak kunna agera i rollerna insatsuppföljning, händelsevärdering, ledningsstöd, samverkansperson, medlem eller funktionschef i stab samt i arbetsledande roller för genomförande av räddningsinsats. Denna förstärkningsresurs finns tillgänglig dagtid mån-sön 09:00-18:00.

8.3.2 Förstärkning av ledning

Ledningssystemet totala resurser disponeras i hela systemets geografiska område utifrån behov, detta innefattar även ledningsresurser. Inom Räddningssamverkan Nord finns det alltid bemannade ledningsfunktioner, som dygnet runt kan sättas in i ledningsarbetet.

Ledningssystemet förstärks utifrån behov. Om belastningen på den övergripande ledningen har eller förväntas öka så tillsätts ledningsresurser behovsanpassat, i form av personal som stödjer vakthavande räddningschef, vakthavande befäl eller förstärkningsresurs-RC.

Förväntas i stället belastningen på ett delområde inom ledningssystemet öka så kan det delområdet förstärkas med skadeplatsnära ledningspersonal, utöver den grundberedskap som fanns, genom upprättandet av områdesledning.

Vid hög belastning kan den övergripande ledningen välja att börja arbeta enligt stabsrutiner med ökad bemanning. Vidare instruktion för hur detta sker framgår i dokumentet *förstärknings- och stabsrutiner för den övergripande ledningen*.

Om kommunikationerna är eller förväntas bli begränsade eller helt avskurna, eller om olyckans karaktär gör det lämpligt kommer ledningen av kommunens organisation för räddningstjänst ske genom områdesledning, som betyder att räddningstjänst leds direkt av räddningschef eller av denne utsett brandbefäl i ett begränsat område.

8.3.2.1 Tider från larm till ledning

Räddningstjänsten Piteå-Älvsbyn har brandbefäl i olika former av beredskap inom sitt geografiska ansvarsområde, se beskrivningar i tabell 2. Tabell 7 nedan visar inom vilken tid från att ett larm inkommer som räddningsledningssystemets gemensamma övergripande ledningsfunktioner kan påbörja ledningsarbetet i normalläge.

Tabell 7. Tillgång till gemensamma ledningsresurser i Piteå och Älvsbyns kommun, i samverkan med andra kommuner.

Område	Bemanning	Anspänningstid
Samverkansområdet	1 Vakthavande räddningschef	Skyndsamt, beredskap i hemmet
Räddningscentral	1 Vakthavande befäl	90 sek
Räddningscentral	1 Ledningsbefäl	90 sek
Samverkansområdet	2 Regional insatsledare	Skyndsamt, beredskap i hemmet

Skadeområdesnära ledningsarbete

Redan när samtalet kommer in till SOS larmcentral påbörjas en utredning av olyckan. SOS Alarm gör en bedömning om olyckans karaktär och vidare om räddningstjänsten ska kopplas in för medlyssning. SOS Alarm larmar räddningsresurser efter i förhand bestämda larmplaner och i normalfallet bedömer därefter vakthavande befäl parallellt om händelsen uppfyller alla kriterier för räddningsinsats. Det skadeområdesnära ledningsarbetet påbörjas direkt när närmaste ledningsfunktion tar emot larmet och fortsätter sedan framme på skadeområdet.

Alla räddningsstyrkor och ledningsresurser som ingår i Räddningssamverkan Nord disponeras av hela ledningssystemet och kan därmed nyttjas i Piteå och Älvsbyns kommun vid behov.

Ledningsfunktionen gruppleddare och styrkeledare kan främst agera i rollen som insatschef för mindre till medelstora insatser, och sektorchef vid stora insatser. Gruppleddare och styrkeledare agerar också som befäl över en grupp brandmän. I samverkansområdet finns det minst 40 tillgängliga grupp- eller styrkeledare i beredskap eller jour.

Vid insatser som kräver ett utökat ledningsbehov, exempelvis att den är av komplex karaktär eller är omfattande med flera räddningsstyrkor involverade, finns högre ledningskompetens tillgänglig för att hantera ledning och samordning. Detta sker i första hand genom funktionerna insatsledare eller regionala insatsledare. Vilka och hur många ledningsresurser som larmas beror på ledningsbehovet för den aktuella händelsen. I samverkansområdet finns minst sju insatsledare och två regionala insatsledare tillgängliga dygnet runt, som kan bemanna rollerna räddningsledare, insatschef, sektorchef, storsektorchef och sektionschef.

Tabell 8 visar på hur lång tid det tar för högre ledningsfunktion att nå olika delar av kommunerna.

Tabell 8. Tiden för att en högre ledningskompetens, i form av insatsledare, finns tillgänglig för skadeområdesnära ledningsarbete, förutsatt att denne utgår från centrala Piteå.

Ort	Tid från larm till högre ledningskompetens finns på plats (Minuter)
Norrfjärden	12
Infjärden	13
Långträsk	40
Älvsbyn	40
Vidsel	60

Om ytterligare ledningskompetens behövs i form av insatsledare, eller regional insatsledare, kan dessa erhållas inom ledningssystemet. Insatsledare i närliggande kommuner finns enligt tabell 9 nedan. Luleå och Boden delar på funktionen insatsledare.

Tabell 9. Tiden för att en högre ledningskompetens, i form av insatsledare, finns tillgänglig för skadeområdesnära ledningsarbete, från närliggande kommuner.

Ort (utgår)	Tid från larm till högre ledningskompetens finns på plats (Minuter)	
	Piteå	Älvsbyn
Luleå	45	45
Boden	60	40
Skellefteå	60	80

I de fall där ett högre befäl har lång körsträcka till den berörda räddningsinsatsen, kan även inkallning av fridygnslediga befäl i närheten tillämpas under förutsättning att det finns befäl med rätt kompetens tillgängligt närmare än den resurs som är i beredskap och är larmad. Detta används regelbundet som en del i larmplanen.

8.4 Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

I Piteå och Älvsbyns kommun kan samtidiga händelser ske, sannolikheten är dock låg utifrån larmfrekvens och typ av händelse som är vanligast förekommande i kommunerna. Samtidiga olyckor kan ske när som helst, dygnet runt, året runt, helt oberoende av varandra. Men olyckorna kan även höra ihop och bero på gemensamma faktorer, som åskoväder som leder till bränder, halka eller snöstormar som leder till ökad mängd trafikolyckor eller torka som leder till skogsbränder.

I Piteå kommun är räddningstjänsten dimensionerad för att kunna respondera till två samtidiga vardagshändelser, Piteå heltid och Piteå RIB tar i detta fall en händelse var. Utöver detta finns även tre räddningsvårn att tillgå som skulle kunna ta hand om mindre händelser själva och därmed skapa möjlighet att Piteå heltid tar hand om någon annan händelse, det finns dock ingen garanti att ett värn som larmats kommer respondera. I Älvsbyns kommun är räddningstjänsten dimensionerad för att kunna respondera till två samtidiga vardagshändelser, Älvsbyns RIB tar en händelse och delar av Älvsbyns RIB tillsammans med Vidsel RIB tar en händelse.

Om fler samtidiga händelser skulle uppstå inom någon av kommunerna kan Piteå stötta Älvsbyn och vice versa, dessutom finns fler resurser tillgängliga i närliggande kommuner som skulle larmas via den dynamiska resurshanteringen (DRH) som tillämpas i området. Inom båda kommunerna samt närliggande kommuner tillämpas DRH vilket innebär att en närliggande kommun skulle kunna bli den som larmas till en händelse i Piteå eller Älvsbyns kommun. På liknande sätt skulle även Piteå eller Älvsbyn kunna bli larmad till annan kommun utifrån att de utgör närmaste resurs.

Vid mer omfattande räddningsinsatser inom någon av kommunerna krävs samverkan med närliggande kommuner för att tillsammans hantera händelsen. För att uppnå en tillräcklig förmåga, uthållighet och

beredskap vid en långvarig eller omfattande händelse sköts denna planering i det gemensamma ledningssystemet. För att kunna hantera flera samtidiga, långvariga eller komplexa händelser finns möjlighet att nyttja samtliga resurser som ingår i det gemensamma ledningssystemet. I både Piteå och Älvsbyn tillämpas även inkallning av fridygnspersonal för att möjligtvis lösa beredskap för ytterligare larm eller avlösning på skadeplats.

Vid flera samtidiga eller omfattande räddningsinsatser kan det uppstå behov av att bryta ut en eller flera insatser från den övergripande ledningen till en lokal områdesledning. Syftet med detta kan vara både att minska belastningen i den övergripande ledningen och få en lokal beslutsfattare för insatsledningen.

8.5 Räddningstjänst under höjd beredskap

Kommunens organisation för räddningstjänst är en av de viktigaste hörnstenarna i ett modernt totalförsvaret. Totalförsvaret regleras i Lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap. Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Det civila försvaret bedrivs av statliga myndigheter, kommuner, regioner, privata företag och frivilliga organisationer. Det civila försvarets mål är att:

- skydda civilbefolkningen
- säkerställa viktiga samhällsfunktioner
- bidra till Försvarsmaktens förmåga

Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva. Räddningstjänsten har tillskjutande uppdrag enligt 8 kap. LSO som härrör ur civilt försvar och befolkningsskydd och räddningschefen agerar då underställd kommunstyrelsen. Så länge kommunikationer och larmvägar är brukbara, ska ledningen utövas i ordinarie form gemensamt i det övergripande räddningsledningssystemet, Räddningssamverkan Nord.

Samhällets räddningstjänst i fred och vid höjd beredskap utgör basen för att skydda och rädda liv. Ordinarie personal inom räddningstjänsten utgör grunden för uppbyggnad av den räddningstjänst som erfordras vid höjd beredskap. Räddningstjänsten ska från sin basorganisation kunna växa till att kunna hantera skador som uppstår i samband med krigsskada mot bebyggelse. Kommunens organisation för räddningstjänst vid höjd beredskap bygger helt på en förstärkning av den fredstida organisationen. En effektiv och robust räddningstjänst i fred är grunden för en väl fungerande räddningstjänst vid höjd beredskap. Dock kommer fokus under höjd beredskap att vara mera kortsiktigt inriktat på skadeavhjälpan verksamhet i stället för förebyggande åtgärder.

I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig åligger följande uppgifter kommunen enligt 8 kap, 2 § LSO:

- Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
- Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.
- Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst ska under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningsskydd.

Den kommunala räddningstjänsten har i dagsläget en förmåga som är anpassad efter insatser i fredstid, vilket bedöms delvis kunna uppfylla de uppgifter som åligger räddningstjänsten enligt 8 kap. LSO.

Tidigare hotbild har dock inneburit att det civila försvaret nedmonterats och någon planering för höjd beredskap har inte genomförts på flera år. I väntan på inriktningar från staten samt Länsstyrelsen gällande förväntad förmåga kopplat till 8 kap. LSO, utifrån regional bedömd hotbild, så inriktas arbetet på att säkerställa förmåga och uthållighet i händelse av fredstida kriser. Planeringsarbete genomförs utifrån den nu gällande kommunöverenskommelsen för civilt försvar som omfattar arbete med krigsorganisation, kompetenshöjande åtgärder samt säkerhetsskydd.

Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar enligt förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Detta innebär att länsstyrelsen inom sitt geografiska område ska se till att samverkan och samordning sker för att uppnå en samlad krishanteringsförmåga och ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser vid en kris. Detta gäller oavsett om länsstyrelsen tagit över ansvaret för omfattande räddningsinsatser eller inte. Länsstyrelsens geografiska områdesansvar innebär inte att myndigheten vid en kris får särskilda befogenheter, såvida inte regeringen fattar beslut om detta. Länsstyrelsen har en samordningsroll före, under och efter en kris.

En länsstyrelse har även rätt att under höjd beredskap besluta om användning av personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst för uppgifter som inte berör den kommunen enligt 8 kap. 4 § LSO för omfördelning mellan kommunerna i länet.

Norrbottens länsstyrelse är enligt förordning (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser utsedd till civilområdesansvarig länsstyrelse för Norra civilområdet. I Norra civilområdet ingår Norrbotten, Västerbotten, Västernorrlands samt Jämtlands län. De civilområdesansvariga länsstyrelserna har ett geografiskt områdesansvar för sitt område när det gäller civilt försvar. Ansvaret avser uppgifter inför och vid höjd beredskap. De civilområdesansvariga länsstyrelserna ska inför höjd beredskap inom civilområdet verka för att totalförsvaret under höjd beredskap har en enhetlig inriktning. De civilområdesansvariga länsstyrelserna ska, som högsta civila totalförsvarsmyndighet inom civilområdet, verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås vid höjd beredskap.

9 Uppföljning, utvärdering och lärande

9.1 Uppföljning och utvärdering av verksamheten

Utvärdering av handlingsprogrammet och dess mål genomförs vart fjärde år och redovisas för den gemensamma räddningsnämnden Piteå-Älvsbyn. Uppföljning och avstämning av mål och indikatorer sker kontinuerligt under året via ordinarie verksamhetsuppföljning genom ex. delårsrapporter, årsredovisningar samt internkontrollplan.

I syfte att erhålla en tydligare bild av olycksstatistiken och sträva mot att uppnå de nationella målen följs handlingsprogrammet upp, förutom genom jämförelser gentemot riket i stort, även genom jämförelser med andra likartade kommuner.

9.2 Olycksundersökning och lärande

I enlighet med kommunernas uppdrag i LSO 3 kap. 10 § ska räddningstjänsten i skälig omfattning undersöka de inträffade olyckor som föranlett räddningsinsats avseende orsak, förlopp och räddningsinsatsens utförande. Olycksutredning är en mycket viktig verksamhet som utgör en kunskapskälla för hur kommunens riskbild ser ut, ett underlag för behovet av olycksförebyggande insatser samt räddningstjänstens insatsplanering och övningsbehov. Utredningarna bedrivs i tre olika nivåer beroende på olyckans art.

1. I den grundläggande nivån genomförs utredningen av insatschef vid olyckan och resultatet dokumenteras i händelserapporten.
2. När händelser som medfört behov av erfarenhetsutbyte mellan räddningsstyrkor, tar räddningstjänsten fram en insatsutvärdering som fokuserar på framgångsfaktorer och förbättringsområden. Detta genomförs oftast enligt en förenklad modell av After Action Review (AAR).
3. Fördjupande olycksundersökningar genomförs på vissa allvarigare räddningsinsatser exempelvis dödsbränder, olyckor med flera skadade, bränder med omfattande brandspridning och liknande. Fokus på utredningarna kan variera beroende på händelsen men kan fokusera bland annat på olycksorsak, olycksförlopp och insatsens genomförande.

Gemensamt för samtliga tre nivåer som görs är att de ska fokusera på att utreda orsakerna till olyckan och hur insatsen genomförts samt konsekvenser av vidtagna åtgärder. Utvärderingarna ska inte leta efter enskilda individer som gjort fel, utan ska vara objektiva och i stället fokusera på hur räddningsinsatser och hur räddningstjänstens arbete kan förbättras, både inom den operativa och förebyggande verksamheten.

Bilaga A: Dokumentförteckning

Avtal

Reglemente för gemensam räddningsnämnd Piteå och Älvsbyn – Piteå kommun, Älvsbyns kommun

Samarbetsavtal mellan SOS Alarm och Räddningstjänsterna i Norrbotten – SOS Alarm

Avtal om manöver av utomhusvarning – SOS Alarm

Överenskommelse gemensamt ledningssystem Räddningssamverkan Nord

Avtal om hjälp för räddningstjänst – Piteå kommun, Arvidsjaur kommun

MSB:s förstärkningsresurs CBRN – Saneringsenhet – MSB

Samarbetsavtal Smurfit Kappa Piteå, kemdykare – Smurfit Kappa Piteå

Samarbetsavtal oljeskyddsberedskap sjöar och vattendrag – Skellefteå Kraft AB, AB PiteEnergi, Smurfit Kappa Kraftliner AB, SCA Munksund AB

Restvärdesräddningsavtal - Försäkringsbranschens Restvärdesräddning i Sverige AB

Avtal Sotning Piteå kommun – Sotarn i Piteå AB

Avtal Sotning Älvsbyns kommun - Sotarmästare Robert Bergman AB – Jocke Sotare AB

Brandredskapsservice – Piteå Kommunföretag AB samt Piteå kommun

Referensdokument

Tillsynsplan 2023, Gemensam räddningsnämnd Piteå-Älvsbyn

Principer för beredskapshållning, Räddningssamverkan Nord, 2023

Förstärknings- och stabsrutiner för den övergripande ledningen, Räddningssamverkan Nord, 2023

Instruktion för vakthavande räddningschef, Räddningssamverkan Nord, 2023

Instruktion för vakthavande befäl, Räddningssamverkan Nord, 2023

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Nedanstående har beretts möjligheter att samråda om handlingsprogrammet och tillställs det beslutade programmet:

Angränsande kommuner	Statliga myndigheter	Farlig verksamhet, enligt LSO 2:4	Övriga
Arvidsjaur	Länsstyrelsen Norrbotten	Olle Svenssons Partiaffär AB	Region Norrbotten
Boden	Polisregion Nord	Piteå Transport AB	SOS Alarm AB
Luleå	Kustbevakningen	Piteå Hamn AB	Räddningssamverkan Nord
Skellefteå	Trafikverket	SCA Packaging Munksund AB	
	Sjöfartsverket	Wibax AB	
	Försvarmakten	LTU Green Fuels	
		Smurfit Kappa Kraftliner AB	
		Skoogs tank AB	
		AB Piteå Energi	
		SunPine AB	
		Flogas Sverige AB	

Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

Om en kommun har en eller flera hamnar inom sitt geografiska område i havet ska detta anges i handlingsprogrammet, både vilka hamnar som finns och hur dess gränser går. I Piteå kommun finns ett flertal hamnar men bara en handfull som används för djupgående fartyg. Tabell 10 Redovisar större hamnar samt större småbåtshamnar inom Piteå kommun.

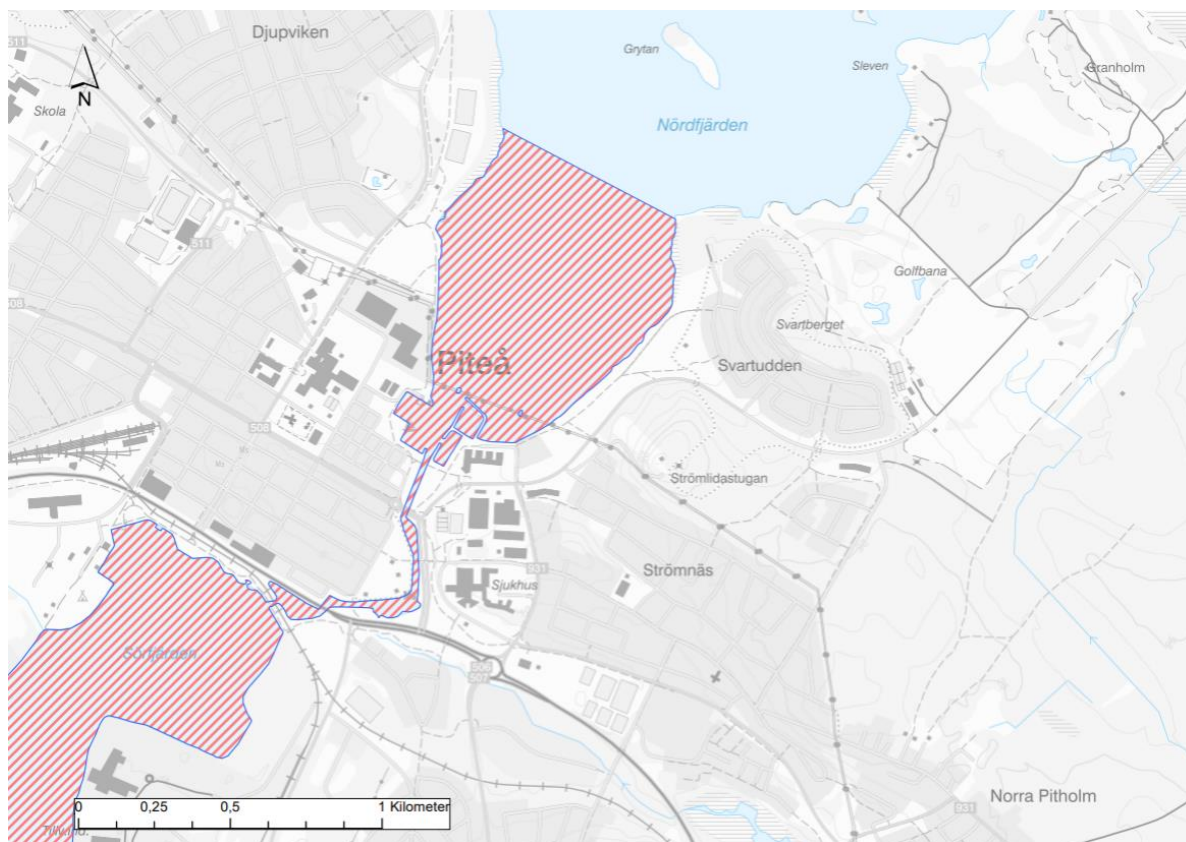
Tabell 10. Hamnar samt större småbåtshamnar inom Piteå kommun.

Ort	Hamn	Information
Piteå	Norra hamn	Småbåtshamn, Piteälven
	Renöhamn	Småbåtshamn
	Södra hamn	Småbåtshamn, Piteälven
	Sandholmen	Piteälven
	SCA Packaging Munksund	Piteälven
	Pite havsbad	Småbåtshamn, Piteälven
	Piteå Port & Hub	Större hamn
	Bondö marina	Småbåtshamn

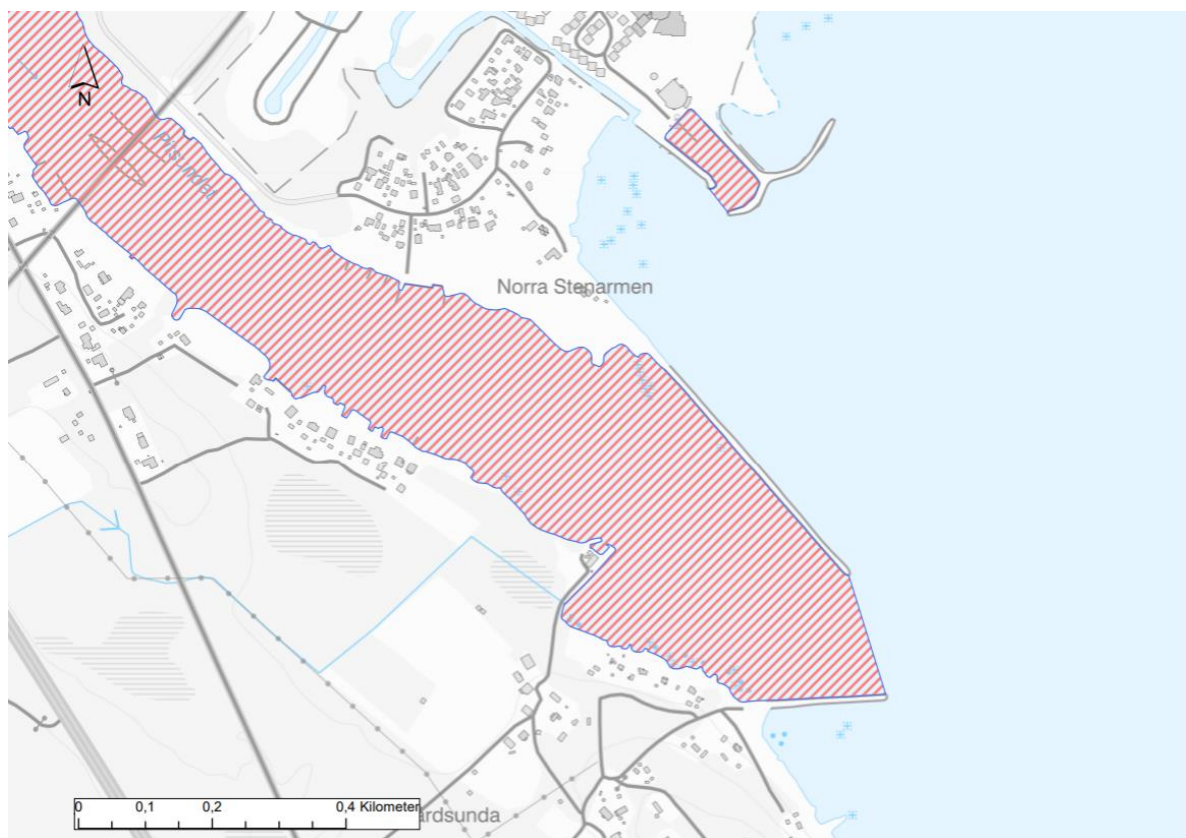
Sjöfartsverket ansvarar för efterforskning och räddning av människor som är eller kan befaras vara i sjönöd och för sjuktransporter från fartyg. Kustbevakningen ansvarar för räddningstjänst, när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet eller det föreligger en överhängande fara för detta. Båda myndigheternas ansvar har samma avgränsade geografiska områden och gäller till sjöss (i havet) och i Vätern, Vättern och Mälaren. För andra vattenområden, kanaler, insjöar, vattendrag, hamnar och strand har kommunerna kommunalt räddningstjänstansvar.

Kommunens räddningstjänst ansvarar även för räddningsinsatser i anslutning till mindre hamnar i havet utefter hela kusten. Varje enskild hamn redovisas inte i detalj i handlingsprogrammet utan räddningstjänsten utgår från definitionen i MSB:s handbok för kommunens handlingsprogram, dvs. områden som ligger innanför bryggor, pirar och inre vågbrytare samt bryggor och dess omedelbara närhet till havs.

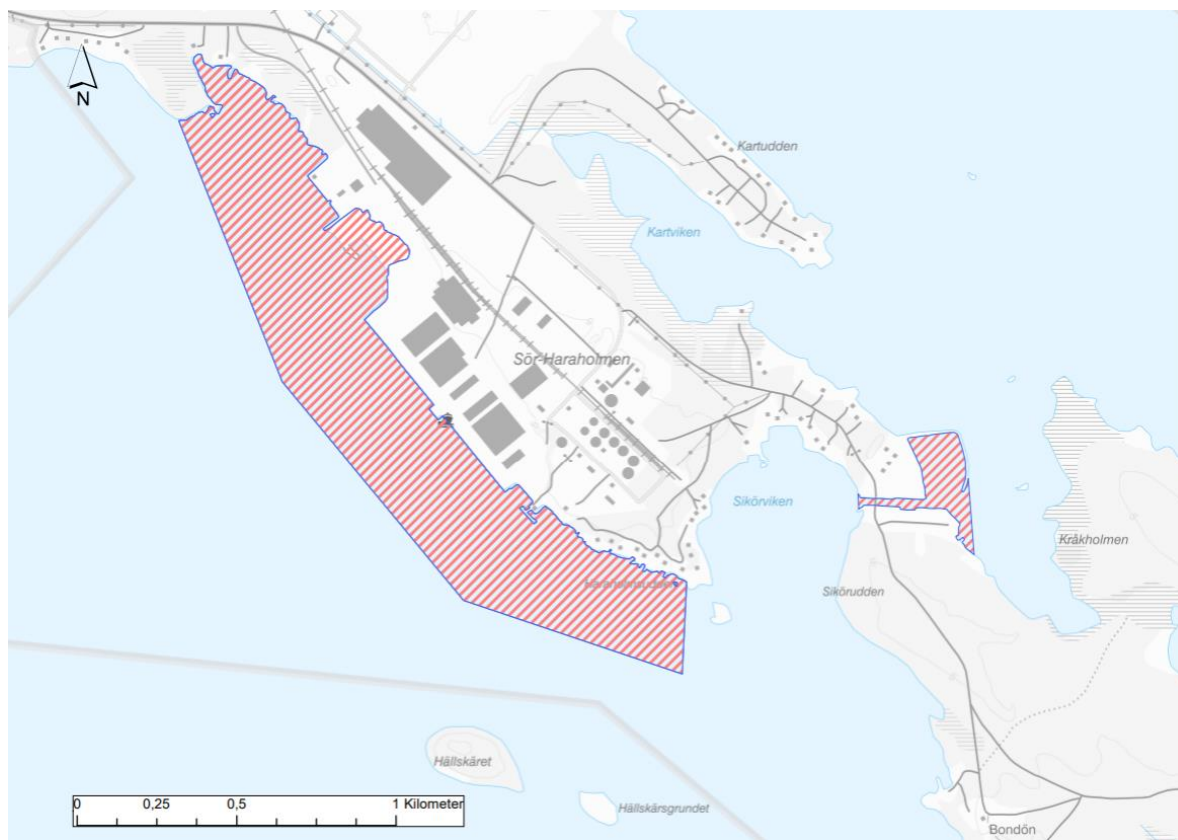
I figurer 13-16 nedan redovisas kartor med gränsområdet mellan kommunalt och statligt vatten, vilket avser gränsen för när älvar möter hav samt gränser för hamnområden utanför Piteälven. Skrafferat område avser kommunalt ansvar. För hamnområdet kring Piteå Port & Hub går gränsen mellan kommunalt och statligt vatten på 300 meters radie från hamnområdet.

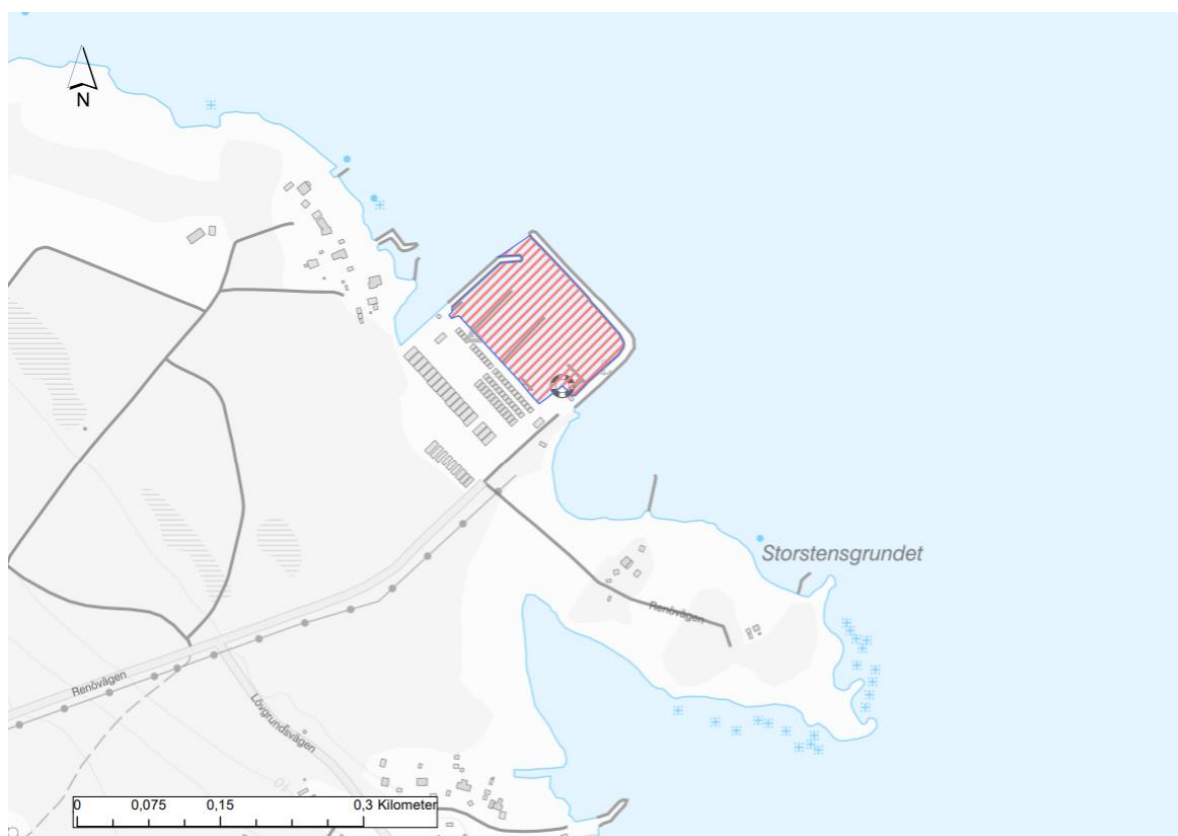
Figur 13. Gräns mellan kommunalt och statligt ansvar Norra hamn.

Figur 14. Gräns mellan kommunalt och statligt ansvar Piteälvens utlopp vid Pite Havsbad.

Figur 15. Gräns mellan kommunalt och statligt ansvar Piteå Port & Hub samt Bondö marina.

Figur 16. Gräns mellan kommunalt och statligt ansvar Renöhamn.

Piteå kommun

**ÄLVSBYNS
KOMMUN**

Sid 64